

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

5033

ΔΩΡΟΝ

ΥΠΟ ***

« Οἱ αὐτῶ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλω κακὰ τεύχει. »
(Ἡσιόδ. ἔργ. καὶ ἡμέρ. 268).

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

1850.

27

ΒΡΑΧΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

5033

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΔΩΡΟΝ

ΥΠΟ ***

« Οἱ αὐτῶ κακά τεύχει ἀνὴρ ἄλλω κακὰ τεύχων. »
(Ἡσιόδ. ἔργ. καὶ ἡμέρ. 265).

SISMANOGLIO
MEGARO

Τ. κ. !. φιλ. δ. μου

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

1850.

27

24

Ο Κύριος Δῶρος ἀπεφάσισε νὰ φανῆ πρώτην ἤδη φοράν εἰς τὸ δημόσιον διὰ τινος λιβέλλου ἐναντίον τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη, ἀνδρὸς πρὸ πολλοῦ ἐγνωσμένου παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ τῇ βαθείᾳ γνώσει τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῇ λοιπῇ αὐτοῦ πολυμαθείᾳ καὶ ἱκανότητι. Ἀλλὰ σεβόμενοι τὴν ἀλήθειαν ὁμολογοῦμεν, ὅτι δὲν πταίει ὅλως δόλου ὁ χρηστὸς αὗτος λιβελλογράφος, τὸν ὁποῖον ὀκνηροὶ τινες καὶ μικρόφρονες καὶ φύσει ῥαδιοῦργοι ἄνθρωποι εὐρόντες ἀσχάλλοντα καὶ δυσφοροῦντα, δι' ὅσας ἀτυχεῖς περιστάσεις ἐδοκίμασεν ὁ δυστυχῆς, ἐξ ὅτου ἤλθεν ἡμῖν ἐπίτηδες οἰκοδιδάσκαλος εἰς Κωνσταντινούπολιν, διηρέθισαν αὐτὸν παντοιοτρόπως καὶ μετὰ προθυμίας συνειργάσαντο κατὰ τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη, οἱ μὲν ἴσως πάθος ἀρχαῖον ἔχοντες ἀλλαχόθεν ἔτι κατ' αὐτοῦ· οἱ δ' ἐξ ὁμοτεχνίας φθονοῦντες τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδοκίμησιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐνθέρμως εὐχόμενοι· οἱ δὲ πλείους καὶ σκευωροῦντες ἀνατροπὴν τινὰ καὶ ταπεινώσιν τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ δημοσίου Σχολῆς, ἵνα δύνωνται οὕτως ἐν ταῖς κατ' οἶκον διδασκαλίαις νὰ πορίζωνται ἐπικερδέστερον τὰ πρὸς τὸν βίον. Οἵτινες καὶ ἅμα λαβόντες ἐκ τοῦ τύπου τὸ τοιοῦτον ἀξιοκατάκριτον φληνάφημα, ἐξῆλθον εἰς τὰς ἀγοράς καὶ εἰς τὰς πλατείας διανέμοντες αὐτὸ δωρεάν, καὶ αὐτοὶ πλατύτερον σχολιάζοντες καὶ ὑπερμνηματίζοντες καὶ τί οὐχὶ δημοκοποῦντες πρὸς τὴν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἐπιτυχίαν;

24

Καὶ ἡ μὲν εὐπρόσωπος καὶ σεμνὴ πρόθεσις τοῦ λιβέλλου ἐστίν, (εἵτις καὶ σκοπὸς ἐνυπάρχοι ταῖς τοιαύταις μωρολογίαις) ἵνα φωτίσῃ τὴν ἐξαπατωμένην δῆθεν Κοινότητα, καὶ ἀνοίξῃ ὁ Δῶρος τὰ ὄμματα τίνων; ἀνδρῶν, τῶν μὲν καὶ πείραν πολλὴν ἐχόντων· τῶν δὲ καὶ παιδεῖα τακτικὴ συγκεκριημένων, καὶ δυναμένων ἀπάντων οἴκοθεν νὰ κρίνωσι τίς ὁ ἀγύρτης καὶ τίς ὁ σοφός. Ἡ δὲ ἀληθὴς ὅμως αἰτία τῆς τῶν διαβολῶν συρραφῆς πάθος ἐστίν οὐτιδανὸν καὶ ἀποτρόπαιον, μὴ φροντίζον ἐὰν παραμορφώῃ τὴν λαμπροτάτην ἀλήθειαν, καὶ ἐὰν ψυχραίνῃ πρὸς τὰ καλὰ ἀφιλογενῶς τοὺς ἀπειροτέρους, ἀλλὰ μόνον ἐκδίκησιν πνέον ἀτάσθαλον καὶ μεираκιώδη, καὶ ἀνατροπὴν τῶν καλῶς ἐχόντων δολιευόμενον. Ὄθεν καὶ πάντες οἱ φρόνιμοι διίδόντες τὴν δολιότητα καὶ τὴν ἐπήρειαν τῆς διατριβῆς ταύτης, κατεφρόνησαν αὐτῆς, καὶ ἀπεσκοράκισαν καὶ τὸν συγγραφέα καὶ τοὺς ὑπομνηματιστάς· καὶ τὸ γελοιωδέστατον, παρὰ πολλῶν ἐμβριθῶν ἀνδρῶν ἀπεπέμφθη αὐτὸς ὁ Δῶρος σὺν τῷ προσφερομένῳ φυλλαδίῳ, ὡς ἄδωρον δῶρον ἀληθῶς προσενεγκῶν, καὶ κατὰ πρόσωπον ἐπαξίως ὄνειδισθεὶς ἐπὶ τῷ ἐπιχειρήματι.

Ἄλλ' ἵνα φανῇ ἡ κουφότης τῆς διατριβῆς, ἔλθωμεν εὐθύς ἐπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, παρατρέχοντες πάσας τὰς μικροπαρατηρήσεις, οἷον τὰς κεφαλαιογραφῆσεις καὶ τὰς ἀηδεῖς μικρολογίας, δι' ὧν ἐπιλαμβάνεται τῆς φιλοκαλίας τοῦ τυπογράφου, δεικνύων εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὁποῖαν ἔνδειαν εἶχε λόγων τινῶν γενναίων πρὸς δημοσίευσιν. Παρατρέχομεν δὲ καὶ τὰ ὅσα λέγει μεμφόμενος τὰ τρία ἐκεῖνα γνωμικά, τὰ ὡς ἐπίσημα τῆς Σχολῆς προγεγραμμένα ἐν πᾶσιν αὐτῆς τοῖς ἐγγράφοις, καὶ μὴ ἀπλῶς οὕτω παρελθμμένα, οὐδὲ πρὸς νοουθεσίαν τῶν ἄλλων ἀποτεινόμενα, ὡς οἶεται ἢ διαστρέφει ἢ πολλὴ τοῦ ἐπικριτοῦ εὐφυΐα. Ἄλλ' ὁ Κύριος Δῶρος κακίζει τὴν λέξιν *Διδακτήριον*, ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲν λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ Σχολείου. Καὶ δὲν ἔχει τις ἄρα γε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν τῶν ἀρχαίων λέξεων σημασίαν, ἐὰν μόνον φυλάττῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἀναλογίαν; Ἄς δείξῃ ὅτι ἡ κατάληξις αὕτη εἶναι

ἀνεπιτηδεῖα εἰς δῆλωσιν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διδασκόμεθα, ὡς ἐξηγεῖ μάλιστα ρητῶς ἡ Κιβωτός. Ἄς δείξῃ, ὅτι δὲν φυλάττει τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἐργαστήριον, τοῦ γυμναστήριον, τοῦ φροντιστήριον κτλ. (1) Τότε μόνον ὀφείλει νὰ μεμφθῇ τὴν λέξιν ὡς δύσχρηστον, καὶ οὐχὶ διότι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲν ἐκλαμβάνεται ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας. Καὶ ἐὰν ἐκθλίψωμεν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης ὅλας τὰς λέξεις, αἵτινες δὲν εὐρίσκονται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἢ ἄλλως ἐκλαμβάνονται, τότε ποῦ θέλομεν καταντήσῃ; Μήπως ἀκριβῶς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαμβάνεται ἡ λέξις *πρόγραμμα*, *ἐξέτασις*, *τύπος*, *σύνταγμα*, *παράδοσις*, *σπουδὴ*, *σπουδαστής*, καὶ μυρία ὅσα, ἐφ' ἧς σημασίας ἰδιαιτάτα ἐξέλαβον οἱ μεταγενέστεροι τὰς λέξεις ταύτας; Ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα αἱ τῶν ὀνομάτων ἀρχέγονοι σημασίαι μεταπίπτουσι αἶι κατὰ μικρὸν, ὥστε καὶ πολλάκις ἡ ἀνεύρεσις τῆς πρωτίστης σημασίας, ἢ ἡ μεταξὺ κατὰ φύσιν μετάβασις, ἔργον δυσχερὲς καὶ δυσεπίλυτον ἀποβαίνει. Καὶ ἔχομεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς μυρία ὀνόματα, ἄλλως πως νοούμενα καὶ παρηλλαγμένα, ἢ ὡς ἐλάμβανον ἴσως οἱ πρῶτοι τούτων δημιουργοὶ καὶ οἱ τούτων ἡμόφωνοι λεγόμενοι διάδοχοι. Πάντα λοιπὸν ταῦτα ἔσονται βαρβαρισμοὶ παρὰ τῷ Κυρίῳ Δῶρῳ, καὶ τίς οὕτω τῶν λογιῶν καὶ σοφωτάτων τοῦ ἔθνους ἐκφεύζεται τὸ ὄνειδος τοῦ βαρ-

(1) Καὶ τὸ Φροντιστήριον λαμβάνεται ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος παρὰ τοῖς μεταγενεστ. (βλ. Ἀπάνθισ. ἐπιστολ. Κοραῖ ὑπὸ I. Ῥώτα μέρ. Α. σελ. 209 ἐπιστολ. ρέ.). Οὕτω καλεῖται νῦν καὶ τὸ ἐν Χάλκῃ Φροντιστήριον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἀρχαῖζει κατὰ τὸν πᾶν ἀρχαῖκόν τοῦτον Δῶρον· διότι τὴν πρωτόν ἐσήμαινεν ἀπλῶς τὸ συσκέπτῆριον. Εὐρηται δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ, τόπος καὶ καταγώγιον σοφισμάτων. Νῦν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐπ' ἄλλης σημασίας λαμβάνεται, ἀντὶ τοῦ, γυμναστήριον τῶν διδασκάλων ἐσομένων· ἐὰν μὴ νομίζῃ αὐτὸς ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαίαν ταύτην σημασίαν εἰληπται τὸ ἐν Ἀθήναις νῦν Φροντιστήριον, φιλοτιμούμενος καὶ πραγματικῶς νὰ τὸ ἐπιθεβαιώσῃ. Ὁ Θεὸς ἐφύλαξε καὶ δὲν προσήλωσεν ὁ οὕτως εὐκαίσθητος καὶ φιλόκαλος Δῶρος τὸ βλέμμα αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ Παρθενάγωγεῖον, μηδαμῶς τοῦλάχιστον εὐρισκόμενον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἄν πέσῃ ποτὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰς χεῖράς του, δὲν νομίζομεν ὅτι θέλει τὸ δοκιμάσῃ ὁ ἀνθρ. παρατρέχομεν δὲ καὶ τὴν λέξιν Πανδιδακτήριον κτλ.

βαρισμοῦ; Εὐθὺς ὡς ἡ λέξις δὲν σημαίνει τὰ παρὰ τοῖς ἐξηγητικαῖς τῶν ἀρχαίων σημασιῶν λεξικοῖς, βαρβαρισμὸς καλεῖται κατὰ τὸν αὐστηρὸν τοῦτον καὶ καθαρτικὸν φιλόλογον. Διότι ὅλη ἡ φιλολογικὴ κρίσις τοῦ ἀνδρὸς περὶ τὰ τοιαῦτα συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀνοίξῃ τοῦ Γαζῆ τὸ λεξικόν, ὅθεν ἡμῖν ἀντέγραψε καὶ τὴν ἐκ τοῦ Ἰπποκράτους μαρτυρίαν, ἐπίδειξιν οὕτω πολυμαθείας οὐχὶ ποιούμενος, ἀλλὰ σφριζόμενος.

Παρακατιῶν δὲ πάλιν κακίζει καὶ τὴν λέξιν *Διδασκαλεῖον*, οὐχὶ πλέον διότι δὲν εὐρίσκεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ἀλλὰ διότι τὴν σήμερον *Διδασκαλεῖον* ἄλλην ἀλλαχού σημασίαν ἔχει. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἡ ἀρχὴ αὕτη, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τηρῶμεν τὴν ἀρχαίαν σημασίαν, ἀλλὰ τὴν σημερινήν, ἀντιφάσκει πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ἐνθα ἡξίου νὰ παρατηρῶμεν μόνον τὴν ἀρχαίαν σημασίαν. Ἐπειτα μήπως αἱ λέξεις ἔχουσι μίαν σημασίαν, καὶ δὲν ἐκλαμβάνονται γενικώτερον καὶ μερικώτερον; Τίς ἔχει χρείαν τοιούτων παραδειγμάτων; Ἡ νομίζεις ὅτι ὅλαι αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας καθιέρωσε δημοσίᾳ ἀρτισύστατος τις Κυβέρνησις, εἰσὶν ἀπαραβίαστοι καὶ ἀνέπαφοι, καὶ ἀσβεβῆτις, ἐάν πως φιλοτιμούμενος νὰ ὀνομάσῃ εὐστοχώτερον πολλὰ πράγματα τολμᾷ νὰ καινοτομήσῃ; Ἀλλ' οὕτω θέλεις δεσμεύσῃ τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν ἀρτιπαγῆ αὐτῆς κατάστασιν. Πολλὰ ὀλίγον ἐφιλοσόφησας, Κύριε Δῶρε, περὶ τῆς γλώσσης, καὶ μὲ συγχωρεῖς. Οὐδὲ ἠδυνήθης νὰ φωτισθῆς ἐκ τῶν φάσεων τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τοι φοιτήσας εἰς αὐτό.

Ἀλλ' ἐπειδὴ, λέγει, εὐρίσκονται λέξεις ἄλλαι συνθέστεραι, *Σχολή*, *Σχολεῖον*, *Γυμνάσιον*, *Λύκειον*, *Ἀκαδημία* καὶ *Πανεπιστήμιον*, μίαν τούτων ὀφείλε νὰ μεταχειρισθῇ. Τὶ νὰ ἀπαντήσῃ τις πρὸς λόγους οὕτως ἐπιπολαίως ἐκφερομένους εἰς τὸ δημόσιον! Ἡ μὲν λέξις *Σχολή* εἶναι γενικωτάτη, καὶ τὰ ἄλλα ἐκλαμβάνονται ὡς εἶδη ταύτης· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν τὴν σήμερον δὲν φυλάττεται, ὡς ὅταν λέγωμεν ἡ *Σχολή* τῆς *ιατρικῆς*, ἡ *Σχολή* τῆς *νομικῆς* κτλ., εἰς ἃς τὸ ὄλον πανεπιστήμιον διακλαδίζεται. Ἐκ δὲ τοιούτων λεπτοπρατηρήσεων δικαίως ἠδύνατο καὶ ἡ λέξις *Σχολή*,

καθ' ἑαυτὴν ἀνεπίληπτος οὔσα, νὰ ἐρεθίσῃ ὅμως καὶ αὐτὴ τὴν χολὴν τοῦ Κυρίου Δῶρου, καὶ νὰ ἀπορρίφθῃ εἰς τοὺς βαρβαρισμοὺς ὡς ἄκυρος μὲ ἴσην τόλμην, μὲ ὅσην κατέκρινε καὶ τὸ *Διδακτῆριον* καὶ τὸ *Διδασκαλεῖον*, τὸ μὲν ὡς νεωτερίζον καὶ μὴ ἀρχαῖζον· τὸ δὲ πάλιν ὡς ἀρχαῖζον μὲν, ἀλλὰ μὴ νεωτερίζον. Ἀλλὰ διατὶ νὰ μὴ μεταχειρισθῇ τὴν λέξιν *Σχολεῖον*; Διότι κατὰ τὴν ἀρχὴν σου τοῦλάχιστον ἐν Ἑλλάδι *Σχολεῖον* ὀνομάζεται ἄλλης τάξεως κατωτέρας Κατάστημα. Ἀλλ' ἠδύνατο ὁ Κύριος Χρυσοβέργης νὰ ὀνομάσῃ ποτὲ τὴν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολὴν *Λύκειον*, *Ἀκαδημίαν* ἢ *Πανεπιστήμιον*; Ἴσως ἐπὶ τῶν λαμπρῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοχειροτονήτου προκατόχου του εἶχε τὸ ὕψος τοῦτο ἢ ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολή· ἀλλ' ἀφοῦ τὸν ἐστερήθη, ἔπαυσε πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ λέγηται *Πανεπιστήμιον* καὶ *Ἀκαδημία*. Ἀλλὰ διατὶ νὰ μὴ τὸ ὀνομάσῃ *Γυμνάσιον*; διότι μετριοφρονῶν ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ ὄνομα ἀπὸ τοῦδε, τὸ ὁποῖον καὶ θέλει δώσῃ μετὰ ταῦτα, ὅταν μορφώσῃ σὺν Θεῷ, ἐὰν αἱ περιστάσεις βοηθήσωσι, τὴν Σχολὴν εἰς Γυμνάσιον, πρὸς ὃ καὶ σπεύδει ὅλαι δυνάμεις. Ἴδου λοιπὸν διατὶ ὁ Κύριος Χρυσοβέργης εὐστοχώτατα μετεχειρίσθη κατὰ προτίμησιν λέξιν τινὰ ἀόριστον, ἵνα μὴ εἰδοποιήσῃ ἀπὸ τοῦ νῦν τὴν Σχολὴν, ἕως οὗ τελεσιουργήσῃ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, συναρηγούσης γενναίως καὶ τῆς φιλοκάλου ἐφορίας.

Τόσα σὲ ἀρκοῦσι πρὸς τὸ παρὸν, Κύριε Δῶρε περὶ τούτου, ἵνα κατανοήσῃς, πῶς δὲν πρέπει νὰ παρρησιάζεσαι πρὸς τὸ δημόσιον, πρὶν ἐξετάσῃς καλλίτερα τὰ περὶ ὧν γράφεις. Καὶ ἠδυνάμεθα μὲν καὶ παραδείγματα δημοσίου χρήσεως τοῦ ὅρου *Διδακτῆριον* ἐπὶ τῆς τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων σημασίας νὰ σοὶ παραστήσωμεν· ἀλλὰ τὸ νομίζομεν ματαιοπονίαν. Ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἀμνηχανία σου χωρὶς ἄλλο ἰσχυρογνωμονῶν ἀπαιτῆς καὶ τοιοῦτό τι, σὲ παραπέμπομεν εἰς τὴν τοῦ διδασκάλου σου Φαρμακίδου Ἀπολογίαν, τὴν ὁποῖαν βέβαια πρέπει νὰ φυλάττης παρὰ σεαυτῷ ὡς κειμήλιον. Ἐκεῖ (ἐν σελ. 216) θέλεις ἰδεῖ ὅτι γράφει ἐπισήμως ἡ *Ἑλληνικὴ πολιτεία*, διὰ τοῦ Γραμματέως Ι. Ρίζου, ὅτι ἡ *Διοικη-*

τική επιτροπή τῆς Ἑλλάδος, « ἐπιθυμοῦσα, νὰ καταστήσῃ, ὅσον τὸ δυνατόν, τακτικώτερον καὶ εὐκολώτερον τὸν ἐπὶ τὸ βέλτιον διοργανισμὸν τῶν ἐν Αἰγίνῃ διδαστηρίων. . . . διατάττει . . . θέλει προσδιορίζει . . . καὶ ὅσα ἄλλα ἀποβλέπουσιν τὸν ἐσωτερικὸν τῶν διδαστηρίων τούτων κανονισμὸν . . . κτλ.» Ὅθεν νομίζομεν περιττὸν νὰ διατρίψωμεν πλέον τι περὶ τούτου, ὕπερ καὶ κατὰ τὰς σὰς ἀρχὰς εὐρίσκεται τρόπον τινὰ νενομοθετημένον.

Ἐπειτα δὲ κατακρίνει καὶ τὴν λέξιν *Εἰδοποιῆσις*. Διατί; Πρῶτον διότι θεωρεῖ ταύτην ἀκυρολογίαν, ὡς δεόν νὰ εἴπῃ *Πρόγραμμα*. Πολὺ μὲ κακοφαίνεται, Κύριε Δῶρε, ὅτι ἐν ᾧ θέλεις νὰ ἐξελέγξῃς ἄλλον ὡς ἀκυρολογούντα, ἐν αὐτῷ τούτῳ σὺ ἀκυρολογεῖς. Ὁ Κύριος Χρυσοβέργης δὲν ἐξέδωκε *Πρόγραμμα*, ἐν ᾧ νὰ διαγράψῃ τὸ εἶδος καὶ τὴν τάξιν καὶ τὸν χρόνον τῶν ἐξετασθησομένων μαθημάτων, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο εἰδοποίησε τὸ κοινὸν περὶ τῆς τῶν ἐξετάσεων ἐνάρξεως, καὶ ὡς λέγεις σὺ ἐν τῇ Διαβολῇ σου γράφων περὶ τούτου, *ἐκοινοποίησεν*. Ἄλλο λοιπὸν *εἰδοποιήσις* ἢ *κοινοποιήσις*, καὶ ἄλλο *πρόγραμμα*, τὸ ὅποιον ἀναφέρει ἐν τῇ ἐκδεδομένῃ εἰδοποιήσῃ καὶ αὐτὸς ὁ Χρυσοβέργης ὡς διάφορον καὶ διαστελλόμενον. « Κατὰ τὰ ἐγκεκριμένα καὶ ἐκδεδομένα ἀμφοτέρων τῶν ἐξαμηνίων προγράμματα.» Βλέπεις λοιπὸν πάλιν, ὅτι σὺ βαρβαρίζεις, καθὼς λέγεις· καὶ ἔστιν ἄρα κουφότατος καὶ ὁ λόγος οὗτος, δι' οὗ φαυλίζεις τὴν λέξιν *Εἰδοποιῆσις*.

Ἄλλ' ὁ Κύριος Δῶρος ἔχει καὶ ἕτερον λόγον, δι' ὃν οὐκ ἀρέσκειται εἰς τὴν λέξιν· θεωρεῖ δηλονότι ταύτην ὡς χυδαίαν καὶ ξενίζουσαν καὶ μὴ εὐρισκομένην πάλιν κατὰ ταύτην τὴν σημασίαν ἐν τοῖς λεξικοῖς. Ὅτε μειράκιον ὦν ἤρχισα νὰ ἀναδιψῶ τὰ λεξικά, ἠπόρουσα διατὶ δὲν εὕρισκον ἐν αὐτοῖς τὴν λέξιν *Ἀληθμίαν*. Παρόμοιον τι πάσχει ἤδη καὶ ὁ προκατόχος τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη. Ζητεῖ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς λεξικοῖς νὰ εὕρῃ τὴν νεωτέραν σημασίαν τοῦ *Εἰδοποιῶ*, καὶ μὴ εὕρισκων αὐτήν, τὴν ἀποδοκιμάζει, ὡς δηλονότι ἤθελεν ἀποδοκιμάσῃ ἴσως καὶ τὸ *Τιμωρῶ* ἀντὶ τοῦ, *Κολάζω*· καὶ αὐτὸ τὸ συνηθέστατον ὄρα, καθ' ἣν σημασίαν ἀψέ-

ποτε οἱ Ἀλεξανδρινοὶ Ἀστρονόμοι ἐξέλαβον· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ *Καθηγητής* κτλ. Καὶ ὅμως περὶ τοῦ προκειμένου τὸ λεξικὸν τοῦ Γαζῆ προστίθησι ῥητῶς. « Παρὰ τοῖς μεταγενεσ. δὲ, ἀντὶ τοῦ, διδῶ εἶδησιν, κάμνω τινὰ νὰ ἀκούσῃ, νὰ μάθῃ. » (Λέξ. *Εἰδοποιῶ*.) Ἀποροῦμεν διατὶ παρέδραμε τοῦτο, ἀφ' οὗ ἔχει μάλιστα τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς παραπέμπῃ πάντοτε εἰς αὐτὰς τὰς πηγὰς, ὅθεν ἡμῖν τὸν βαθὺν τοῦτον θησαυρὸν τῆς πολυμαθείας ἐπιδεξιῶς ἀρύεται.

Ἀλλὰ τέλος ἀντὶ τούτου τί ὄφειλε νὰ μεταχειρισθῇ; *Πρόγραμμα*, λέγει ὁ Κύριος Δῶρος· ἀλλὰ συγχωρηθῆτω καὶ ἡμῖν νὰ ἀπαντήσωμεν πρὸς τὸν κριτικὸν τοῦτον δι' αὐτῶν αὐτοῦ τῶν λέξεων· πολλοῦ γε καὶ δεῖ νὰ ἐκφράξῃ ἢ λέξις αὐτὴ τὴν ἐργοίαν αὐτοῦ· ἴσως δὲ *κοινοποιήσις*, εἴπῃ, ἢ μᾶλλον παρ' ἔμοι γε *δηλοποιήσις*. Καλὰ μὲν καὶ ταῦτα, ἀλλ' εἰς τὸ παθητικ. ὁ δεῖνα *κοινοποιεῖται*, δὲν φαίνεται τόσον νόστιμον, καὶ νομίζομεν ὅτι καὶ ἡ τὸν Κύριον Δῶρον χαρακτηρίζουσα μεγίστη ἀκριβολογία περὶ τὰ τοιαῦτα δὲν ἤθελε τὸ δικαίωσθαι. Ἴσως ὅμως ὄφειλε κάλλιον νὰ ἀναζητήσῃ φιλοσοφικώτερον τὴν μετάπτωσιν τοῦ *εἰδοποιῶ* ἀπὸ τῆς πρώτης σημασίας παρ' Ἑλλήσιν εἰς τὴν δευτέραν· διότι ἡ εἰδοποιήσις μερικεύει καὶ προσδιορίζει καὶ εὐγνωστον καθιστᾷ τὸ πρᾶγμα, ἢ *γνωστοποιεῖ*· (καὶ αὐτὴ δὲ ἡ λέξις οὐχ εὐρίσκεται ἐν τοῖς λεξικοῖς, ὡς καὶ τὸ *πραγματοποιεῖ*, *ἀπλοποιεῖ*, κτλ. ἀλλὰ πότοι τῶν λογίων κοινολεκτοῦντες δὲν τὰς μεταχειρίζονται.)

Ἐχθροὶ δὲ καὶ ἡμεῖς μέγιστοι ὄντες τῶν ἀσυμφύλων καὶ ὀθνεῶν ιδιωμάτων, δι' ὧν πολλοὶ κατέκλυσαν τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐπαινέσωμεν ἄλλως τὸν ζῆλον τοῦ Κυρίου Δῶρου ὑπὲρ τῆς ἐκκαθάρσεως τῶν τοιούτων ξενισμῶν. Μεταχειρισθῆτω λοιπὸν τὴν φιλοπονίαν καὶ κρίσιν αὐτοῦ, ἐπειδὴ φρονεῖ ὅτι ταύτην ἔσχεν οὐρανόθεν τὴν κλήσιν, κατὰ τῶν ὁμολογουμένως ἀνελληνίστων ἐκείνων, *προσαγατολίζομαι*, *καθιστῶ τὸν δεῖνα διὰ τοῦ δεῖνος*, *ἀραπειτάρησα*, *λογίδριον* (ἀντὶ τοῦ, *λαγύδριον*), *ἀνθίσιασις*, (ἀντὶ τοῦ, *ἀκτίστιασις*.) *Συρίστωρ* (ἀντὶ τοῦ, *Συστά-*

τωρ.) (1) κτλ. κτλ, ὅσα οὐ μόνον ἐφημεριδογράφοι τινές, ἀλλὰ
πολλάκις καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων λογίων ἀδίκως μεταχειρίζονται.
Κατὰ τῶν τοιούτων λοιπὸν μᾶλλον ἄς ἐπιπέσῃ δριμύεια ἢ ἐκκα-
θαρτικὴ μούσα τοῦ Κυρίου Δῶρου, καὶ οὐχὶ κατὰ τοῦ Κυρίου Χρυ-
σοθέργου, ὅστις τὰ μέγιστα ὁμολογουμένως πρὸς τοῦτο φιλοτιμεί-
ται, καὶ παρὰ πολλοῖς, ἰκανωτάτοις περὶ τὰ τοιαῦτα κριταῖς, ὡς
τοιούτος ἐραστὴς τῆς ἑλληνικῆς ἀκριβολογίας θαυμάζεται, ὡς φαί-
νεται καὶ ἐν τῇ *Δημιουργίᾳ* αὐτοῦ, ἣν ἀντιφάσκων πρὸς τὴν κλη-
σίν σου μέμφεται.

Ἄλλ' ὁ Κύριος Δῶρος ἐπικρίνων τὴν παρὰ τοῦ Χρυσοθέργου *Εἰ-
δοποίησιν*, οὕτως ἀποτόμως ἐκφράζεται, ὥστε θέλει δυσαρεσθήσῃ
πολὺ καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις σοφῶν μεταχειριζομένων ἐ-
πισήμως αὐτήν. Οὕτως ἀνέγνωμεν πρὸ ὀλίγου ἐν τῇ *Ἀθηναίᾳ* (Ἀριθ.
1678. Μαΐου 4.) *Εἰδοποίησις*, ἣτις καὶ ἄρχεται ἀμέσως ἀπὸ
τοῦ ῥήματος ὧδε. « *Εἰδοποιούνται τὰ μέλη τῆς φιλεκπαιδευτι-
κῆς Ἐταιρίας* » ἦν γράφει ὁ Κ. Σίμος, γνωστὸς καὶ αὐτὸς
ἐπὶ τῇ φιλοκάλῳ χρήσει τοῦ ἑλληνικοῦ ιδιώματος. Οὕτω δὲ καὶ
ὁ ἀκριβέστατος περὶ τὴν λέξιν Σ. Βυζάντιος προβάλλει ἡμῖν ἔξωθεν
τοῦ Λεξικοῦ τοῦ *Εἰδοποίησιν* κτλ. καὶ τὸ *εἰδοποιῶ* καὶ τὸ *εἰδο-
ποίησις* ἐκγαλλίζει διὰ τοῦ «*notification, faire savoir, notifier.*
Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀοίδιμος Ν. Δούκας ἐν τῇ τοῦ Θουκυδίδου μετα-
φράσει (*Ἐυγγραφ. Β'. §. 5.*) τὴν λέξιν *ἀγγέλλω* ἐρμηνεύει διὰ τοῦ

(1) Οὕτω καὶ ἀπλοῦστευσις, ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ τὸ ἀπλοῦστε-
ρον κατὰστασις, ἢ τοῦλάχιστον ἀπλοποίησις, ἢ καὶ ἀπλου-
στεύσεις, κατὰ τὸ, χειροτέρευσις καὶ καλλιτέρευσις
κτλ. ἐν οἷς καὶ τὸ κακώτερον ῥῆμα Ἀπλοστεύω, ἀντὶ τοῦ, ἀπλοῦ-
στερον καθιστῶ.) Οὕτω καὶ ὀρθογράφω καὶ Καλλιγρά-
φω κτλ. (ἀντὶ τοῦ, ὀρθογράφῳ, Καλλιγράφῳ κτλ.) Οὕτω καὶ,
φοιτῶ ἐν τοῖς διδασκαλείοις, (ἀντὶ τοῦ, εἰς...) καὶ δικάζομαι
παρὰ τοῖς δικαστηρίοις (ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς . . . ἢ παρὰ τοῖς δικα-
σταῖς.) καὶ ἄμα ἔλθῃ, ἄμα ἦλθε (χωρὶς τοῦ ὧς.) καὶ ἐξετάσθην, πύ-
ξηνθην, καὶ πρὶν τοῦ δεῖπνου (ἀντὶ τῆς πρὸ) κτλ. κτλ.

εἰδοποιῶ οἷον ὁ Θουκυδ. » οὐ γὰρ ἠγγέλοη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες
εἶεν » ὁ Ν. Δούκ. « καθότι δὲν εἶχαν εἰδαποιηθῆ, ὅτι ἐφάνευσαν
ἅπαντας. » Καὶ ὅμως ὁ χρηστὸς Δῶρος ἐπιδυσφημεῖ τοὺς μεταχει-
ριζομένους τὴν λέξιν ταύτην *χουδαίους καὶ ἀμαθεῖς ἀνθρώπους*
κτλ. Παραπολὺ θρασυνόμος θέλει νομισθῆ ὅτι ἐσκήρυνε τὸ
ἐπικρίνειν, ἢ κρείττων ἴσως τῶν διδασκάλων ὁ μαθητὴς ἐγένετο.
Ἦως δὲ θέλει διατεθῆ καὶ ὁ διὰ πολλοῦ χρόνου παιδαγωγήσας
τὸν καλὸν ἡμῖν Δωρίσκον Κύριος Φαρμακίδης, ὅστις οὐ μόνον δὲν
φρίττει τὴν λέξιν *Εἰδοποίησιν*, ὡς ὁ μαθητὴς αὐτοῦ, (ὄρ. Ἀπολ.
σελ. 76. στ. 1.) ἀλλὰ καινουργεῖ ἡμῖν καὶ λέξιν ἀνήκουστον *Εἰδο-
ποιός*, (ἀντὶ τοῦ, ὁ *Εἰδαποιῶν*, ὁ *Ἐξαγγέλλων* κτλ.) οὔτε ἀρ-
χαίζουσαν οὔτε νεωτερίζουσαν κατὰ τὴν σημασίαν ταύτην, οὔτε εἰς
τὰ στόματα τῶν σοφῶν οὔτε εἰς τὰ στόματα τῶν χουδαίων εὐρι-
σκομένην; Ἄς συλλογισθῆ καλὰ ὁ Κύριος Δῶρος περὶ τούτου, μή-
πως δὲν τῷ χορηγήσῃ τοῦ λοιποῦ συστάσεις εὐνοϊκᾶς. Ἐπειδὴ δὲ
καὶ τὸν μακαρίτην Εὐσίον ἀποδέχῃ ὡς ἀξιόχρεόν τινα μάρτυρα
πρὸς τὸν σκοπὸν σου, μάθε ὅτι καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δια-
τριβῆς αὐτοῦ, τῆς θαυμάζομένης μὲν παρὰ σοί, πρὸ πολλοῦ δὲ
ἀνασκευασθεῖσης ὑπὸ τοῦ Χρυσοθέργου, μεταχειρίζεται τὴν λέξιν
Προειδοποίησις. Ἀρκείτωσαν τοσαῦτα καὶ περὶ τούτου. Θαυμά-
ζομεν ὅμως, πῶς οἱ ἐπιθεωρήσαντες καὶ διορθώσαντες τὸν λίβελλόν
σου, παρέλιπον τὰ πικρὰ ταῦτα σφάλματα, ἢ μὴδ' αὐτοὶ κριτι-
κώτεροι ὄντες, ἢ καὶ ἐπίτηδες ἐν δαπάναις τοῦ Δῶρου εὐχαριστού-
μενοι νὰ γελῶσι.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἔρχεται ἡ γραφὴ τῆς λέξεως *Ἐφορία*. Ὁ Κύριος
Δῶρος ἀγνοεῖ, ὅτι ὅταν μὲν ἡ λέξις σημαίνῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐφο-
ρεύειν, τὴν οὕτως εἰπεῖν ἐποπτεῖαν, ἢ καὶ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρ-
χῆς, τότε γράφεται τῇ *ει*, ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ δεῖρα ἔφορος ἐν
τῇ ἐφορείᾳ αὐτοῦ ἐπράξε τόδε τι, ὅτε δηλαδὴ ἦν ἐφορος. Ὅταν
δὲ σημαίνῃ ἀφηρημένως τὸν *σύλλογον* τῶν ἐφόρων, τότε γράφε-
ται τῷ *ι*. Ἦνοιξε λοιπὸν πάλιν ἐνταῦθα τὸ Λεξικὸν τοῦ Γαζῆ, ὅπου
δὲν εὔρε τὸ *Ἐφορία* διὰ τοῦ *ι*. Ἀλλὰ μήπως ὁ Λεξικογράφος ἐξη-

γῶν τὸ Ἐφορεία ἀναφέρει τὴν ἔννοιαν τοῦ τῶν ἐφόρων συστήματος, καθὼς λαμβάνεται ἐν τῇ εἰδοποιήσει; Οὐχί. Δύο σημασίας δίδωσι τὸ Λεξικόν. 1ον, τὸ νὰ ἦναι τις ἐφορος καὶ ἐπιστάτης εἰς τι· καὶ 2ον, τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ ἀξία τοῦ ἐφόρου. Ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ τούτων τῶν σημασιῶν πρέπει νὰ γράφηται καὶ τῷ ὄντι διὰ τῆς εἰ· οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν φανερῶνῃ τὸ τῶν ἐφόρων σύστημα, καθ' ἣν σημασίαν λαμβάνουσιν οἱ μεταγενέστεροι, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφραζον διὰ τοῦ, οἱ Ἐφοροί. Ὅτι δὲ τὴν διάκρισιν ταύτην ποιεῖται καὶ ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, ὡς καὶ πᾶς τις ἕτερος ἔχων βαφὴν ἀνεξίτηλον ἑλληνικῆς ἔξεως, δῆλον γίνεται ἐκ τοῦ ἐν Σμύρῃ ἐκδεδομένου Κανονισμοῦ, ὅπου γράφεται καὶ Ἐφορία καὶ Ἐφορεία (1) κατὰ τὰς περιστάσεις. Οὕτω διττῶς γράφεται καὶ Ἐπιτροπία καὶ Ἐπιτροπεία, τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἐπιτροπος, τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἐπιτροπεύω. Οὕτω δὲ καὶ Ἐταιρία καὶ Ἐταιρεία, τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἐταῖρος, δηλοῦν μᾶλλον τὸ σύστημα τῶν συνεταίρων (βλ. Ἀπάνθισμ. ἐπιστολ. Κοραῆ ὑπὸ Ἰ. Ρῶτα· μέρ. Α. σελ. 207 στίχ. 20. 30;) τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἐταιρεύω, λαμβανόμενον παρὰ τοῖς μὴ συγγέουσιν ἐπὶ τῆς φιλίας καὶ οἰκειότητος. κατὰ τὸ, ἐταιρείαν ποιησάμενοι, δηλ. συντροφεύσαντες καὶ φιλιωθέντες. Ὁμοίως δὲ καὶ Προεδρία μὲν, ἐκ τοῦ Προεδρεῖν· Προεδρεία δὲ, ἐκ τοῦ προεδρεύω. Ἐὰν ταῦτα πάντα ἔχωσι λόγον τινὰ διαφορᾶς, εἰπέ ἡμῖν. Ἐὰν δὲ νομίζης ἀδιάφορα, διατὶ τότε τοσοῦτων ἄλλων ὁμοίων παραδειγμάτων προκειμένων, δικαιωματικῶς δῆθεν ἐπιλαμβάνεσαι τῆς γραφῆς τῆς διὰ τοῦ εἰ; Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἰπῆς ἀπλῶς, ὅτι ἡ λέξις αὕτη δὲν ἀκολουθεῖ τὴν ἀναλογίαν τοῦ Ἀλλὰ τίς ὁ λόγος τοῦ γραμματικοῦ τούτου φαινομένου; Ἐὰν ἀνεγίνωσκας τὴν γραμματικὴν τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη, τὴν ὁποίαν διασύρεις, δὲν ἤθελες τὸν ἀγνοεῖ (2).

(1) Σελ. 42.

(2) Ὁ Κ. Χρυσοβέργης εἰς τὴν γραμματικὴν του, (Παράρτ. σελ. 123—124) λέγει· « παραλήγουσιν εἰ, . . . εἶ » τὰ ἐκ τῶν εἰς εὐω ῥημάτων θηλυκά, κολακεία. Πλήν τινων ἔχόντων σύστοιχον ῥηματι-

Τὸ δὲ ἀγνεῖα, τὸ ὁποῖον ἀντιπαραβάλλεις, πῶς δύναται νὰ γραφῆ ἀγνεία, ἐν ᾧ οὐδέποτε φανερῶναι τὸ τῶν ἀγνῶν σύστημα; Ἐὰν δὲ τὸ κολακεία, καὶ τὸ, δουλεία καὶ τὰ ὅμοια λαμβάνονται καὶ ἐπὶ τῶν κολάκων καὶ δούλων, τοῦτό ἐστὶ σχῆμα συνεκδοχῆς γνωστότατον, ὅμοιον τῷ θεράπειαν πολλὴν ἐπαγόμενος. Ὅτι ὅμως γράφονται καὶ δουλλία καὶ κολακία, ὅρα τὰ Λεξικά σου, Κύριε Δῶρε, καὶ θέλεις πληροφορηθῆ. Οὕτω γράφεται καὶ ἐμπορία μᾶλλον ἢ ἐμπορεία· τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἐμπορος· τὸ δὲ, ἐκ τοῦ ἐμπορεύω. (Περὶ οὗ ὅρ. Δημοσθ. κατὰ Διονυσιοδώρ. πολλαχοῦ.) κτλ. Τοὺς γραμματικοὺς τούτους κανόνες γνωρίζουσι καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου Σφέτζου, τὸν ὁποῖον ἀναξίως ὅλως ἀνθρώπου ὀπωσοῦν γευσαμένου παιδείας ὀνομάζει περιφρονητικῶς παῖδα ὁ Κύριος Δῶρος, ὡς δῆθεν αὐτὸς πρὸ πολλοῦ ἐκ τῶν παιδικῶν ἐξεληθὼν, καὶ ἀνδρὸς ἤδη ἔργα ἐν κομπορρημοσύναις μετερχόμενος, καὶ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ ἰκανότητος τὰ παράσημα φέρων. Ἀλλ'

ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λίαν λίγαι·
Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους ὑπερῆχθαίρει.

Τοσαύτην δὲ πεποιθήσιν εἶχεν ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅτι προφέρει ἡμῖν τεχνολογήματα γενναῖα καὶ ἀπερίτρεπτα, ὥστε αὐτὸς οὗτος προτρέπει ἡμᾶς νὰ καταγελῶμεν καὶ νὰ καταφρονῶμεν αὐτοῦ, (Σελ. 6) ἐὰν ἄλλως ἔχωσι τὰ πράγματα. Καὶ ἐπειδὴ ἄλ-

κόν· ἡ γ ε μ ο ν ε ἰ α » ὅπου καὶ ὑποσημειοῖ, καὶ τὸν λόγον ὅτι τὰ μὲν εἰς εἰ α σημαίνουσιν ἄρα τὸ ἀφηρημένον τοῦ ἐπιθέτου· τὰ δὲ εἰς εἰ α τὴν ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐμφαινόμενὴν πράξιν ἢ ἐνέργειαν· ὅθεν ἐπιτροπία μὲν ἡ ιδιότης τοῦ ἐπιτρόπου· ἐπιτροπεία δὲ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπιτροπεύειν. Ἐφαρμόσον λοιπὸν τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐφορία καὶ ἐφορεία. Ὅρ. δὲ καὶ Γραμμ. τοῦ Βίμβα. (1841 ἐν Ἀθῆν. σελ. 285). Ὅρα δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν τὸν σοφώτατον Μανουῆλον Μοσχόπουλον περὶ Σχεδῶν. . . . (σελ. 49-51.) ὅπου πρὸς πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἀναφέρει καὶ τὸ, Ἀσωτία, Παρθενία, Συμβουλία ἐπιλέγων τέλος, καὶ ἔτρα. Σημειωτέον δὲ ὅτι εὑρηται καὶ ἡ γ ε μ ο ν ε ἰ α. Τὸ δὲ κ η δ ε μ ο ν ε ἰ α ἐκ τοῦ κ η δ ε μ ὶ ν μόνον διὰ τοῦ εἰ. Ἦστε ἡ ἀποφαντικὴ ἀποδοκιμασία τοῦ Ἐφορία, εἰλέγχι θρασύτητα καὶ ἀγνοίαν τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα παρὰ σοφοῖς ἀνδράσι τεχνολογουμένων.

λως τῶ ὄντι ἔχουσι τὰ πράγματα, ὡς δέδεικται, ἡμεῖς οἰκτεί-
 ρομεν μᾶλλον ἢ καταγελῶμεν. Διότι, ἂν εἶχεν ὁ ἄνθρωπος νοῦν,
 τὸν ὁποῖον μυριάκις εὐχεται τοῖς ἄλλοις, δὲν ἤθελεν αὐτογρα-
 φήσῃ τὴν ἐαυτοῦ καταδίκην, καὶ ἐν τρισὶ ταῖς πρώταις λέξεσι
 τρεῖς αὐτὸς βαρβαρίτη παχυλωτάτην ἀμάθειαν. Ἡ δὲ ἀπλότης τοῦ
 νέου τούτου Συγγραφέως φαίνεται καὶ ἐξ ἐκείνου, ὅτι μέγα τι
 νομίσας καὶ ἀθάνατον τὸ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μούσης ἐμπνευ-
 σμάτιον, μᾶς ἔστρωσε φαρδὺ πλατὺ πρῶτην φορὰν τὸ ὄνομά
 του διὰ τοῦ τύπου, ἐνῶ πᾶς τις ἕτερος καὶ ὀλίγον νοῦν ἔχων,
 ἤθελεν ἐνδοιάσῃ νὰ θεατρίσῃ ἐαυτὸν ἐν πράγμασι καὶ ἠθικῶς
 καὶ γραμματικῶς ἀξιοκατακρίτοις. Ἀλλ' ἄς ἀφήσωμεν πλέον τὰς
 ξηρὰς γραμματολογίας, καὶ ἄς ἐλθῶμεν εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα
 δι' ὧν ἐπαγγέλλεται μάλιστα ὅτι θέλει φωτίσῃ τὴν ἐγκατι-
 σμένην δῆθεν κοινότητα τοῦ Σταυροδρομίου.

Ὁ Κύριος Δῶρος ἄρχεται ἐνταῦθα ἐκδιηγούμενος τὰς περι-
 πετείας αὐτοῦ, ὅτε ἤλθε μετακληθεὶς Ἀθήνηθεν ὁ Κύριος Χρυ-
 σοβέργης. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν διόλου νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὴν λεπτο-
 μερῆ ἐκθεσιν τῶν διατρεξάντων, ἵνα μὴ χράνωμεν τὸν κάλα-
 μον ἡμῶν ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀτυχίαις. Ἄλλως δὲ καὶ τὰ πράγ-
 ματὰ εἰσι πασίγνωστα, καὶ εὐρίσκει τις μυρία ἀνέκδοτα καὶ
 ἐν τοῖς τῶν μαθητῶν στόμασιν· ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τὴν
 κλῆσιν τῆς βιογραφικῆς ἐπαγγελίας. Τοσοῦτον δὲ μόνον λέγομεν,
 ὅτι πρὸ τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη κυρίως διευθυντῆς δὲν ὑπῆρ-
 χεν εἰς τὴν Σχολὴν, ἀλλὰ πάντες οἱ διδάσκαλοι ἐναλλάξ ἐπε-
 στάτου, καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο μάλιστα χρεῖα ἐνὸς ἱκανοῦ
 καὶ ἐμπείρου Διευθυντοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ καλοκαί-
 ρα τῶν ἐντίμων ἐφόρων ἠθέλησε νὰ θεραπεύσῃ καὶ τὴν
 φιλοτιμίαν τοῦ Κυρίου Δῶρου, πρυθέντος δι' οἴου, δῆποτε λό-
 γους, (περὶ οὗ ἦν προειδοποιημένος καὶ πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ
 Κυρίου Χρυσοβέργη) οὗτος παρεξήγησε τὸ πρᾶγμα καὶ ἀγω-
 νίζεται νὰ παραστήσῃ ἐαυτὸν ὡς τὸν μόνον προκάτοχον Διευ-
 θυντῆν, ὃν δέθεν ὁ Κύριος Χρυσοβέργης διεδέχθη, καὶ εἶπε μᾶ-

λιστα καὶ πρὸς τινας, ὅτι ἐπειδὴ δύο Διευθυνταὶ εἰσιν ἀδια-
 χώρητοι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σχολὴν, ἵνα μὴ γίνηται ἴσως
 ἠθικὴ τις ἀντιτυπία, διὰ τοῦτο καὶ παρεχώρησεν εἰς τὸν ἐπελ-
 θόντα, ἵνα φυλάξῃ καὶ τὴν ἐαυτοῦ ἀξιοπρέπειαν· « Κ' ἡ κο-
 σκινοῦ τὸν ἄνδρα τῆς μετὰ τὸς πραγματευτάδες, » καθὼς λέγει
 αὐτὸς ὁ Κύριος Δῶρος. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο προδίδει, πόσον καὶ
 αὐτὸς ἐν ἐαυτῷ ἀναγνωρίζει τὴν τοῦ Χρυσοβέργη ἱκανότητα
 καὶ ἐπισημότητα, ὥστε εὐθὺς ὅπου ἂν δράξῃται εὐκαιρίας τι-
 νὸς, τιτλοφορεῖ ἐαυτὸν προκάτοχον τοῦ Χρυσοβέργη, ἵνα ἐκ
 τῆς δόξης τούτου μεταβῇ τι καὶ εἰς αὐτόν. Συγχώρησον, Δῶρε,
 νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς μίαν κοινὴν παροιμίαν· « Ἄλλα
 τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ· κιᾶλλα τῆς κουκουβάγιας. »

Παραιτηθεὶς δὲ ὁ Κύριος Δῶρος, ἐζήτησε νὰ ἐνδιατρίψῃ ὀλί-
 γας ἡμέρας ἐν τῇ Σχολῇ. Πῶς δὲ ἐν τούτῳ ἐφέρετο, ἐπικρίνων
 καὶ κακίζων τὴν παράδοσιν τοῦ Χρυσοβέργη, ἐν γωνία που
 φιθυρίζων πρὸς τὰ μειράκια, διὰ παρατηρήσεων ἀγενεστέρων παρὰ
 τὰς ἀνωτέρω, τὰς καὶ δημοσιεύσεως ἀξίας κριθείσας, καὶ εἰς
 ἀνταρσίαν αὐτὰ ὑποδιεγείρων, ἕκαστος καὶ ἀφ' ἐαυτοῦ συμπεραίνει·
 ἴσως δὲ καὶ εἶχε δίκαιον ὁ δυστυχῆς Δῶρος ὡς πρὸς τοῦτο, στε-
 ρούμενος καὶ ἐνταῦθα τὸν πόρον τοῦ βίου ἐξ αἰτίας τῆς τοῦ
 Χρυσοβέργη ἱκανότητος. Ἐκτοτε, ἂν ἠδύνατο, ἤθελε σκανδαλίσῃ
 μὲγὰ σκάνδαλον εἰς τὴν ἐν Σταυροδρομίῳ Κοινότητα· ἀλλ' ἐπέ-
 σθεν ἐαυτὸν, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁμολογεῖ ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι· ὃ ἐστι,
 μετὰ πολλῆς δυσκολίας κατεκράτησε τὴν ὁρμὴν του. Καὶ ὅμως
 δὲν ἀληθεύει· διότι εὐθὺς ἐπεχείρησεν, ὡς εἴρηται· διὸ καὶ ἡ ἐντι-
 μος καὶ νουνεχῆς Ἐφορία, μαθοῦσα τὰς ὑπενεργείας αὐτοῦ, ἔδωκε
 ῥητὴν καὶ ἐγγράφον διαταγὴν εἰς τὸν Χρυσοβέργη νὰ ἀποπέμψῃ
 αὐτὸν παραυτίκα ἐκεῖθεν, καὶ νὰ μὴ τῷ ἐπιτρέψῃ τοῦ λοιποῦ
 μηδέποτε νὰ πατήσῃ τὸν πόδα εἰς τὴν Σχολὴν· Οὕτω δὲ ἐκάθισε
 μακρὰν τῆς Σχολῆς ὁ Δῶρος, δυσφορῶν κατὰ τοῦ Χρυσοβέργη.

Παρέστη τέλος ἡ ἐποχὴ τῶν ἐξετάσεων, ἡ ἀρμοδιωτάτη πε-
 ρίστασις πρὸς ἔκρηξιν πάθους δυσεπισχέτου καὶ πολυχρονίου.

SISMANOGLIO
MEGARO

Ὁ Κ. Χρυσοβέργης διευθυντὴς ὢν, καὶ γνωρίζων καλῶς τὰ καθήκοντα τοῦ διευθυντοῦ, ὤφειλε νὰ τηρῇ ἐν ἐνεργείᾳ τὰς διαταγὰς ἐκάστης ἀεὶ Ἐφορίας, μέχρις ἂν πάλιν ἕτερα διαταγὴ δοθῇ εἰς αὐτὸν ρητῶς ἀκυροῦσα τὴν πρώτην, καὶ τὸ ὅποιον δὲν εἶχε γένοι. Λοιπὸν ὁ Χρυσοβέργης, ἂν πταίη, δὲν πταίει δι' ἄλλο, εἰμὴ μόνον, διότι δὲν οἰκονόμησε τὴν περίστασιν· ὁ ἔστιν, ὅτι χάριν τοῦ ἀσκανδαλίστου δὲν παρέβλεψε τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἰδίου καθήκοντος, μεταρροζόμενος πρὸς τὴν αἰεὶ κατάστασιν τῶν περιστοιχούντων πραγμάτων. Ἀλλ' ὁ Δῶρος, εἰς ἡκούς τὴν φωνὴν τῆς φιλοτιμίας, δὲν ἤθελεν ἐπιμείνῃ ἀπὸ ψιλῆς περιεργείας, ὡς λέγει, νὰ εἰσέλθῃ μετὰ βιαίας τῆς διαρρήξεως εἰς τὴν Σχολήν, ἐξ ἧς ἦν ὄχι τόσον εὐσχήμως, εἰ καὶ οἰκονομικῶς, ἀπομεμακρυσμένος. Ἦν ὅμως προεσχεδιασμένος νὰ σκανδαλίσῃ καὶ νὰ συνταράξῃ· διότι δὲν ἠδύνατο πλέον ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπέχη ἑαυτὸν, ἐνθυμούμενος μάλιστα τὰς κωμικὰς σκηνὰς, αἱ ὅποιαι εἶχον παρασταθῆ πάλιν ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προκατόχου του, Κυρίου Νεοφύτου. Ταῦτα εἰδὼς ὁ Κ. Χρυσοβέργης ἔκρινεν εὐλογον νὰ τηρήσῃ ἐν ἐνεργείᾳ τὴν τῆς προλαβούσης ἐφορίας διαταγὴν, καὶ οὐχὶ φερόμενος ὑπὸ προσωπικοῦ πάθους, ὡς πλάττει ἀπὸ σεαυτοῦ, μαρτυρίας ἀμαρτύρους ἐξ ἀκοῆς δῆθεν παρεισάγων, ἵνα θριαμβεύσῃ αὐτὰς καταστρέφων ἀπὸ σκιομαχίας γενναϊοτάτης.

Ἀλλ' ὁ Δῶρος παρεξηγεῖ τὴν ἀπόκλεισιν ταύτην, ὅτι δῆθεν ἐγένετο, διότι ἐφοβεῖτο καὶ ἔτρεψε τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ὁ Χρυσοβέργης. Μὴ δὰ τόσῃ οἴησιν περὶ σεαυτοῦ, Κύριε Δῶρε, καὶ δὲν εἶσαι τόσον φοβερόν θεῶμα! Ἀλλ' ἴδωμεν καὶ τὴν κομπώδη αὐτοῦ ἔκφρασιν. « Ἐπειτα δὲν ὑπέθετέ ποτε, ὅτι ἐνδέχεται νὰ εὑρεθῇ καὶ τις μετὰ τῶν πολλῶν, δυνάμενος νὰ τοῦ ἀνακαλύψῃ τὰς τοσαύτας ὀλοπλοκίας τῶν προσδιορισμῶν καὶ τῶν πολυπλόκων κληρώσεων· οὐδὲ ἤλπιζεν, ὅτι αἴφνης ἤθελε διαρράγῃ ἢ τοσοῦτον στερεῶς ἀποκλεισθεῖσα εἰσόδος, καὶ ἤθελέ τις ἐκ τῶν ἀποκλεισθέντων εἰσέλθει. » Ἡ πολυπλοκὸς κλήρωσις συνίστατο εἰς δύο

κληρωτίδας, ὧν ἡ μὲν περιείχε τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν· ἡ δὲ, τὰ ζητήματα. Σημειωτέον δὲ ἐν παρόδῳ καὶ τὴν τραγικωτέραν ἔκφρασιν, ἢ ἀποκλεισθεῖσα εἰσόδος διαρράγῃ, ὅπερ παραφραζόμενον εἰς τὸ συγκεκριμένον δύναται νὰ σημαίνῃ καὶ τὸ ὅτι ὁ κωλυμένος μὴ εἰσελθεῖν διαρράγῃ· καὶ τῷ ὄντι ὑπὸ πάθους διαρράγῃ εἰς τοσαύτας ψευδολογίας· ἀλλ' ἔστω. Ὁ Χρυσοβέργης οὐδένα ἕτερον ἐροθήθη, οὐδὲ τὸν παρακαθήμενον Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Κύριον Μ. Ἀποστολίδην, οὐδὲ τοσοῦτους ἄλλους περιδόξους ἄνδρας, ἱκανοὺς καὶ ἐμπείρους τῶν τοιούτων, (ἐν οἷς ὁ σεβαστὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος, ὁ Πανιερώτατος ἅγιος Κρήτης, ὁ ἐξοχώτατος πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἐλλαγιμώτατος Κύριος Χαβιαρᾶς κτλ. κτλ.) ὅλους ἠδύνατο νὰ τοὺς ἐξαπατήσῃ καὶ νὰ παίξῃ τὴν αὐτοῦ κωμωδίαν, ὡς ἐκφράζεται πᾶνυ σεμνῶς ἢ διαβολῇ, πλὴν αὐτοῦ τοῦ Δῶρου. Πολὺ πρᾶγμα τῇ ἀληθείᾳ! Ἀλλὰ ταῦτα λέγων, οὐ μόνον φανερώνει τὴν περὶ ἑαυτοῦ μεγάλην ιδέαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐσχάτην περιφρόνησιν· διότι πάντας θεωρεῖ εὐαπατήτους καὶ ἀνικάνους νὰ διδάσῃν ἀφ' ἑαυτῶν τὰς ὁποίας μόνος αὐτὸς δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ θαυματοποιίας, ὡς νομίζει, τοῦ Χρυσοβέργη. Ἀλλὰ μάλιστα καὶ πρὶν ἴδῃ καὶ ἀκούσῃ τι, ἦν βέβαιος ὁ ἄνθρωπος, ὡς αὐτὸς λέγει, περὶ τοῦ ἀποτελέσματος· ὁ ἔστιν, ἦν ὅλος προκατειλημμένος, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ κρίνῃ ἀπαθῶς, κἄν εἶχεν ἐκ φύσεως μεγάλην τινὰ καὶ δαιμόνιον κρίσιν.

Ἦκουσε τέλος πάντων τὸ λογύδριον τοῦ Κ. Χρυσοβέργη, ὅστις ὠμίλησεν ἀξιολογώτατα περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν παρὰ πᾶσι μὲν τοῖς ἔθνεσι, μάλιστα δὲ παρ' ἡμῖν πολυτίμων ἀποτελεσμάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀλλὰ καὶ τοὶ πάσχων ἀλιθῶς καὶ κληνῆρης ὢν πρὸ ἡμερῶν ὁ Κύριος Χρυσοβέργης καὶ νοσηλεύμενος, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν καὶ ὄχι δῆθεν, ὁ λόγος ὅμως οὔτε χρονικῶς οὔτε λογικῶς διαλείμματα εἶχεν παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς, εἰμὴ παρὰ τῷ Δῶρῳ, ὅστις κότον πολυχρόνιον ἔχων κατὰ τοῦ Χρυσοβέργη, καὶ πολλὴν ὥραν, ὡς αὐτὸς διηγείται, περιτριβόμενος εἰς τὸ προ-

αύλιον τῆς Σχολῆς, εικότως ἦν συντεταραγμένος τὸν νοῦν, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ τί λέγει ὁ Χρυσοβέργης. Ὅτι δὲ ἔπαθεν αὐτὸς ἀκρωμένος, τοῦτο νομίζει ὅτι ἔπαθον καὶ οἱ ἄλλοι ἀκροαταί, οἱ μὴ ὑπὸ ὁμοίων παθῶν βασανιζόμενοι. Διὸ καὶ λέγει, (σελ. 14). « Καὶ τὸ ἀκροατήριον δὲν ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ οὐδεμίαν ιδέαν περὶ τοῦ ὄλου » ὅ ἐστιν, ὁ Δῶρος δὲν ἠδυνήθη. Ἀλλὰ τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ λόγου· παρατρέχομεν δὲ τὰς λοιπὰς περιττολογίας, ἃς ἀρύεται ὁ ἐπικριτὴς ἀπὸ τῶν κοινῶν τόπων τῆς ἰδίας αὐτοῦ εὐφυΐας.

Πῶς δὲ παραμορφώνει καὶ διαβάλλει τὰς ἐξετάσεις; ὅτι ἦσαν προσδιωρισμένα τὰ ζητήματα. Ἀλλὰ ποίας ἀποδείξεις φέρει εἰς τοῦτο; Διότι εἰς τὸ προβληματολόγιον ἦσαν ἐν συνόψει γεγραμμένα τὰ ζητήματα, τὰ ὅλον τὸν κύκλον τῶν παραδεδομένων μαθημάτων συνεπιτέμοντα. Ὅ ἐστιν, ἵνα φέρωμεν παράδειγμα ἐκ τῶν μαθηματικῶν, ἡ μὲν Γεωμετρία ἦν παραδεδομένη μέχρι τοῦ τετάρτου βιβλίου καὶ αὐτοῦ· ἡ δὲ Ἀλγεβρα εἶχε φθάσῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς τῶν δευτεροβαθμίων ἐξισώσεων λύσεως. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τὴν ἀνωτάτω τάξιν συνιστῶντες μαθηταὶ ἦσαν περίπου δέκα, ἑκατέρω τῶν παραδεδομένων ἐπιστημῶν μέχρι τῶν εἰρημένων ὀρίων συνετιμήθη εἰς 20 ζητήματα, μηδὲν οὐσιῶδες μεταξὺ παραλείποντα (1). Ἐκαστος δὲ μαθητὴς ἐκλήρουτο δύο μὲν ζητήματα ἐκ τῆς Γεωμετρίας, δύο δὲ ἐκ τῆς Ἀλγέβρας, καὶ ἐν τούτοις ἐξητάζετο. Ὅποιος δόλος ἐνυπάρχει ἐνταῦθα, Κύριε Δῶρε; Διατί διαστρέφεις ὑπὸ δυσμενείας τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν, καὶ προσβάλλεις τοὺς χαρακτῆρας τῶν διδασκάλων, ὡς ἐαυτοῖς μὴ θαρρόντων πρὸς

(1) Καὶ οὐχὶ ἔξ, ὡς λέγει ἀπλῶς ὁ ἐπικριτὴς, εἰμὴ ὡς πρὸς τοὺς τρεῖς μαθητὰς τοὺς ἰκανωτάτους, τοὺς καὶ ἰδιαίτερά τινα μαθήματα ἀκούσαντας. Πόσον δὲ περιεκτικὰ ἦσαν ταῦτα, ὄπλον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ πρῶτος εἰς δύο ὕλας ἡμέρας ἐξητάζετο, καὶ περ τῶν πραγμάτων κατεπειγόντων πανταχόθεν. Ἡ δὲ Ψυχολογία ἐξηρίθη, διότι μὴ διδάξας ταύτην ἀπ' ἀρχῆς αὐτὸς ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, δὲν ἠθέλησεν οὐδ' αὐτὸς νὰ ἔχῃ τὴν εὐθύαν τῆς ψυχολογικῆς τῶν μαθητῶν ἐπιδόσεως.

εὐπαρρησίαστον καὶ εἰλικρινῆ ἐξετάσιν, πάντας ἴσως νομίζων ὁμοιοτρόπους σου; Δὲν αἰδεῖσαι καὶ τοὺς περισταμένους, οἵτινες φέροντες καὶ αὐτοὶ μετὰ χειρὸς ἕτερον προβληματολόγιον ἀπαράλλακτον, ἔβλεπον ἐν ἐπιτομῇ τὴν ἀχανεστέραν ἔκτασιν τῶν παραδεδομένων μαθημάτων, καὶ νομίζεις αὐτοὺς τόσον ὑποκούφους; Διὰ τῶν τοιούτων ἐκπτώσεις μόνον τοὺς παντάπασιν ἀπείρους ἴσως, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς δυναμένους κρίνειν περὶ τοῦ ἀπλουστάτου τούτου τρόπου τῶν ἐξετάσεων.

Καὶ ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι περιορίσθη ὁ τῶν ἐξεταστῶν μαθημάτων κύκλος, ζήτησον παρὰ τοῦ τυχόντος μαθητοῦ τὸν κατάλογον τοῦτον, καὶ κρῖνον ἀπαθῶς, ἐὰν παρελείφθη τι τῶν οὐσιῶδων θεωρημάτων καὶ προβλημάτων. Τὰ αὐτὰ ταῦτα ζητήματα, τὰ παρ' ἐκάστῳ τῶν μαθητῶν ἀντιγεγραμμένα, εὐρήσεις διατεταγμένα καὶ ἐν τῷ προβληματολογίῳ τῷ ἀποκειμένῳ εἰς τὰ τῆς Σχολῆς ἀρχεῖα. Ἡμεῖς δὲν ἀγαπῶμεν τὰ ἀμάρτυρα καὶ τὰ διακενῆς ἐκτοξευόμενα. Μηδὲ νομίσῃς ὅτι ἕκαστον ζήτημα περιεῖχε μίαν τινὰ σύντομον ἐρώτησιν· οὐχί· ἀλλὰ συλλήθῃν φέρε' εἰπεῖν οὕτω, *τίνας αἱ συνθῆκαι τῆς τῶν τριγῶνων ἰσότητος καὶ ὁμοιότητος, ἢ τῆς τῶν κύκλων ἐπαφῆς καὶ διατομῆς· ἢ ἐφαρμογὴ τῆς διερευνήσεως ἐπὶ τοῦ τῶν ταχυδρομῶν προβλήματος· ἢ τις ὁ νόμος τοῦ τῶν πολυγώνων τετραγωνισμοῦ κτλ.* Τὰ αὐτὰ δὲ ἐννοητέον καὶ περὶ ἐκάστου τῶν ἄλλων μαθημάτων.

Ὁ δὲ τρόπος οὗτος τῶν ἐξετάσεων ἐστὶν ἐν χρήσει καὶ ἐν ἄλλαις Σχολαῖς. Τοιοῦτον δὲ πέρυσιν εἶδε καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος Δῶρος ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ. Ἄρα γε καὶ ἐκεῖ τὴν αὐτὴν ἀθλίαν κρίσιν ἐπήνεγκε κατὰ τοῦ σεβαστοῦ καὶ σοφωτάτου Διευθυντοῦ, καὶ ἐξηπάτησεν ἄρα καὶ οὗτος Πατριάρχης καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ τοσοῦτους σοφοὺς ἄνδρας, οἵτινες καὶ παρέστησαν καὶ ἐθαύμασαν τὰς ἐξετάσεις, καὶ δὴ καὶ ἐδάκρυσαν ἐπὶ τῇ εὐδοκίμῃ τῶν μαθητῶν; Ἡ ἐκεῖ ἀπαθὴς καὶ ἀπροκατάληπτος ὦν θεατῆς, οὐδὲ ὑπενόησεν, οὐδὲ ἐψιθύρισε πρὸς τοὺς ὁμόφρονας αὐτῷ περὶ τοιαύτης στυγεραῆς ἐξαπάτης; Ὅλον δὲ τὸ ἐναντίον ὁ τρόπος

οὗτος ἐστὶ πάντῃ ἀνόποπτος καὶ ἀπρόσβλητος· διότι οὔτε ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ προδιαθέσῃ τὸν μαθητὴν εἰς ῥητὸν τι ζήτημα μόνον, καὶ ὁ μαθητὴς ἀποδέχεται εὐχαρίστως τὸν περὶ αὐτῷ κληρὸν. Τοιούτων δὲ ζητημάτων προγράμματα, χρήσιμα διὰ τοὺς παρσκευαζομένους εἰς τὰς ἐξετάσεις ἐν ἑκάστῳ μαθήματι, ὑπάρχουσι καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην. Καὶ ὁμοίως ὁ Κύριος Δῶρος διαστρέφει τὴν εὐθυτάτην πρᾶξιν τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη, καὶ δολοπλοκίαν ἀποκαλεῖ ταύτην. Παίζων δὲ μὲ τὴν ἀμφίβολον λέξιν *προσδιωρισμένα*, τὸ ὅποιον σημαίνει μὲν τὰ σεσημειωμένα ἐν τῷ προβληματολογίῳ ζητήματα, σημαίνει δὲ καὶ τὰ ἐκ προηγουμένης συνεννοήσεως ὠνομασμένα κατ' ἰδίαν, νομίζει ὅλον τὸν κόσμον ὁμοίον του, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ τὴν κυχόβουλον αὐτοῦ ἔκφρασιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστος τῶν τριῶν ἰκανωτέρων μαθητῶν ἔλαβεν ἀνὰ δύο ζητήματα, ἐκ τῶν 20 φέρ' εἰπεῖν τῆς Ἀλγέβρας ἢ τῆς Γεωμετρίας κτλ, τὸ δὲ ὅλον γίνεται οὕτως ἕξ διὰ μόνους τοὺς τρεῖς, ἕξ ὁμοίως δι' ἕκαστον μάθημα, ἕξ διὰ τὴν Ἀλγεβραν, ἕξ διὰ τὴν Γεωμετρίαν, ἕξ διὰ τὴν Λογικὴν κτλ, ὁ Κύριος Δῶρος μὲ θαυμασίαν τινὰ ἐπιπολαιότητα, παίζων τι τῶν ἐπιτριπτῶν παρὰ τοῖς πάλαι σοφισμάτων, συνάγει οὐκ οἶδ' ὅπως, ὅτι « ἕξ μόνον ἡμερῶν μαθήματα ἐξήτασεν ὁ Χρυσοβέργης. » Καὶ ἐπειδὴ δέχεται καὶ αὐτὸς, ὅτι ἕξ ἐκάστου εἶδους ἦσαν ἕξ ζητήματα, τότε καθ' ἑκάστην τῶν ἕξ τούτων ἡμερῶν πρέπει νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι πάντα λόγου χάριν τὰ πρῶτα ζητήματα ἑκάστου εἶδους εἰς μίαν τὴν πρώτην ἡμέραν παρεδόθησαν, ἢ ὡς λέγει, ἀνεγνώσθησαν. Δὲν φαίνεται ὅτι λαλεῖ ἄνθρωπος, ὅστις οὐδέποτε ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ εἶδε σχολεῖον; Ἐν ζήτημα δύναται νὰ ἦναι καὶ μέγα καὶ μικρὸν, πλατύτερον ἢ συνοπτικώτερον, καὶ χρῆζον πολλάκις πλείστων ἡμερῶν εἰς διδασκαλίαν. Ἀφ' οὗ δὲ οὕτως συνεπύκνωσας τὴν τῶν μαθημάτων παράδοσιν, ἔχεις δικαίον νὰ διαβεβαιώσῃς, ὅτι παρὰ τὰ ἕξ ταῦτα ἕτερόν τι οἱ μαθηταὶ δὲν ἐγνώριζον· καὶ νὰ ἀμφισβᾶλλῃς, ἂν καὶ αὐτὰ ἀκόμη

τὰ ἕξ ἐγνώριζον. Οὕτω γελοῖα ἐπιχειρήματα διαστρόφου καὶ λογικῆς καὶ ἠθικῆς, βδελυρώτατα καὶ ἐμπαθέστατα ψεύδη, θέλομεν τὴν τιμῆσιν παραπολὺ, ἂν τὰ κρίνωμεν ἄξια ἀναίρεσεως. Μόνον δὲ, ἐπειδὴ ἐπιτροχάδην ἐκφράζονται, καὶ ἐξαπατῶσι τοὺς ἐπιπολαιότερους, ἡμεῖς ἀναλύομεν ταῦτα καὶ προφανῆ καθιστῶμεν· τὴν δὲ κρίσιν ἀφίνομεν εἰς τοὺς εὐγνώμονας τῶν ἀναγνώσων.

Ἄλλος παραλογισμὸς τοῦ Κυρίου Δῶρου. Ὅσα δὲν ἐρωτῶνται ἢ ὡς λέγει, δὲν φαίνονται εἰς τὰς ἐξετάσεις, οἱ μαθηταὶ δὲν τὰ γνωρίζουσι. Καὶ ἐπειδὴ ἀδύνατον βέβαια εἰς τὰς γενικὰς ἐξετάσεις νὰ ἀναφανῶσι πάντα, ὅσα πολλάκις πολλοὶ διδάσκαλοι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐκ πολλῶν συγχειμένην μαθητῶν ἐδίδαξαν· (διότι ἡ ἐνὸς ἐνιαυτοῦ παράδοσις ἀπαιτεῖ οὕτως ἐξετάσιν διαρκούσαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ μόνον εἰς ἕκαστος μαθητῆς σχεδὸν θέλει χρειασθῆ ἓνα ὅλον ἐνιαυτόν·) ἔχει δικαίον ὁ Κύριος Δῶρος νὰ συνάγῃ, ὅτι ἐλάχιστα ἔμαθον καὶ ἐγνώριζον οἱ μαθηταὶ. Παρατρέχομεν καὶ τοῦτο ὡς αὐτεξέλεγκτον.

Ἄλλος παραλογισμὸς. Ἡ ἐξέτασις τοῦ μαθήματος φαίνεται, ὅταν παρῶσι καὶ οἱ ἀκροαταὶ· ἀλλ' ὁ Κύριος Δῶρος μόνον εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν παρευρέθη. Εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἡμέρας αὐτὸς μὴ ὦν ἐκεῖ, οὐδένα ἀκροατὴν εἶδε. Λοιπὸν οὐδεὶς ἀκροατῆς ἦν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτον, ἀφοῦ ἔλειπεν ὁ Κύριος Δῶρος ὁ Ἀθανάσιος, ξυλάνθρωπος τῷ ὄντι καὶ γεράνδρουν, ὅπως δηλονότι ἀνίκανος καὶ ἀνάξιος κριτῆς οἴκοθεν πᾶς ἕτερος ἀκροατῆς θεωρεῖται. Δὲν ἐπανῆλθε δὲ ὁ Κύριος Δῶρος, διότι ἐφοβήθη μήπως πλέον δὲν διαρρήγῃ ἢ ἀποκλεισθεῖσα εἰσοδος. Ἐξ ἀπάντων τούτων ὀρθότατα συνάγεται, ὅτι οὐδεὶς ἦν ἀκροατῆς, καὶ οἱ μαθηταὶ οὐδὲ τὰ ἕξ ἐκεῖνα ἐγνώριζον. Καὶ τοῦτο θαυμασιώτατον, καὶ κινδυνεῦει ὁ μαθητὴς εἰς τὴν ἐπιδέξιον χρῆσιν τῶν ἄλλεπαλλήλων καὶ πυκνῶν παραλογισμῶν νὰ ὑπερβῇ καὶ αὐτὸν αὐτοῦ τὸν διδάσκαλον, τὸν Κύριον Θεόκλητον Φαρμακίδην.

Ἀλλ' ὁ Δῶρος ἔχει καὶ ἄλλην ἀπαιτήσιν, ὁ τυχὼν δηλαδὴ ἐξῴθεν νὰ ἐξετάζῃ, ὅτι ἂν θέλῃ· δειγμα δὲ μέγιστον, ὅτι δῆθεν

αι εξετάσεις δὲν εὐδοκίμησαν, προβάλλει ὅτι οὐδεις τῶν ἀκρα-
τῶν εὐρέθη ἐρωτήσας. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ψεύδεται· διότι ὁ Κύ-
ριος Μ. Ἀποστολίδης προέτεινε ἐρωτήματα τινὰ τῆς ἱερᾶς κα-
τηγήσεως, ὡς καὶ ἕτεροί τινες ἐκ τῶν ἐντίμων ἐφόρων τὰς ἐπιού-
σας ἡμέρας, οἵτινες καὶ εὐχαριστήθησαν εἰς τὰς παρὰ τῶν μα-
θητῶν εὐστόχους ἀπαντήσεις. Δεύτερον δὲ ἄς μάθῃ, ὅτι οὐδα-
μοῦ συγχωρεῖται ἢ ὑπὸ τῶν ἀκρατῶν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐξε-
τασις, ἢ δὴ καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς εὐδιοργανίστῳ Θεολογικῇ Σχολῇ
ῤητῶς ἀπαγορεύεται. Ἀλλὰ μήπως συγχωρεῖται ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν
Εὐρώπῃ; Τοιοῦτον συρφετὸν ἀλλοκότων ἐρωτήσεων, ἄλλων ἄλ-
λοθεν ἐπερχομένων, ἄς φυλάξῃ ὁ Κύριος Δῶρος διὰ τὴν Σχολῆν,
ἣτις θέλει τὴν καθιδρύσῃ μέγαν καὶ πολὺν διευθυντὴν, ἀφοῦ μάλι-
στα διεσάλπισεν αὐτὸς ἐχυτὸν ὡς ἓνα τῶν καλῶν καὶ ἀδιαχωρήτων
διευθυντῶν. Ἀλλ' ἡμεῖς φρονοῦμεν, Κύριε Δῶρε, ὅτι ἀπόγε τῆς
ὀρμῆς σου καὶ τοῦ πάθους σου καὶ τῆς βιαίας σου διαρρήξεως
ἐν τῇ εἰσόδῳ, ἐάν εἴχετε σὺ καὶ ἡ συμμορία σου τὸ δικαίωμα
να ἐρωτᾶτε ἀσυκιδῶτως, ὡς ἀξιοῖς, χωρὶς ἄλλο ἐκ προθέσεως
ἠθέλατε τὸ πᾶν συνταράξῃ, καὶ σὲ βεβαιοῦμεν, ὅτι ἠθέλατε ἔλ-
θει καὶ εἰς χυδαία ξυλοκοπήματα, καὶ ὅλη ἡ Σχολὴ τότε ἀ-
ληθῶς ἠθέλε διαρραγῆ, καὶ οὐχὶ πλέον μόνον ἢ ἀποκλεισθεῖσα
εἴσοδος.

Πολὴ ἀπαιτᾶται ὁ Κύριος Δῶρος, ἢ φιλοψευδῆς τις ὑποβολεὶς
αὐτοῦ, ὅτι αἱ εξετάσεις γίνονται, ἵνα φανῇ ἐν τοῖς μαθηταῖς
ἢ τῶν διδασκάλων ἱκανότης. Τοῦτό ἐστιν ἴδιον μόνον τῶν ἀνη-
κούστων καὶ ἀγυρτῶν διδασκάλων. Οἱ δὲ δόκιμοι καὶ ἐξάκου-
στοι ἔχουσι τὰ πιστὰ ἐν τῇ Κοινοτήτι. Ἐάν δὲ τις θέλῃ καὶ
αὐτοῦ τοῦ διδάσκοντος τὴν ἱκανότητα νὰ πληροφορηθῇ, φοιτᾷ
οὕτως οὐχ ἅπαξ καὶ δις, ἀλλὰ καὶ πολλάκις εἰς τὰς παραδόσεις
αὐτοῦ, καὶ τότε μόνον δυνατὸν ἴσως νὰ ἐννοήσῃ τις πράγμα
οὕτω δυσεξιχνίαστον. Ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ καὶ ἐν ποικιλίᾳ συν-
τόμων ἐρωτημάτων, ὅποια κατ' ἀνάγκην ἀπαιτεῖ ἡ τῶν ὀλιγοπ-
μέρων ἐξετάσεων φύσις, μόνον ὁ Δῶρος δύναται νὰ καυχηθῇ,

ὅτι θέλει ζυγίσῃ ἓνα τῶν ἐπισήμων διδασκάλων. Αἱ εξετάσεις
τῶν παραδιδόμενων μαθημάτων, ὑπὸ γνωστῶν ἐπὶ τῇ εὐσυ-
νειδησίᾳ αὐτῶν διδασκάλων, γίνεται μᾶλλον πρὸς φιλοτιμίαν τῶν
μαθητῶν, οἵτινες μέλλοντες νὰ δώσωσι λόγον, ἐπιμελοῦνται μὲν
καὶ καθ' ὅλον τὸ σχολαστικὸν ἔτος, διπλασιάζουσι δὲ τὴν προθυ-
μίαν αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς ἐπικναλήψεσι, γίνονται δὲ καὶ εἰς τὸ
μέλλον φιλοπονώτεροι. Ὁ Δῶρος ὅμως θέλει, ὅταν δίδωσιν οἱ
μαθηταὶ τοὶ εξετάσεις, αὐτὸς νὰ διαπρέψῃ καὶ νὰ στεφανωθῇ
ἐν αὐταῖς, καὶ τότε δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι θέλει ῤέπει ἐπι-
δεικτικώτερον καὶ πρὸς δόλιὰ τινὰ τεχνάσματα, τὰ ὅποια ὑπο-
πτεῖε τόσον εὐκόλῃ περὶ τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα φιλο-
σοφῶν προβάλλει ἡμῖν καὶ τοὺς ψευδοῖκτροὺς, ἀπαντῶμεν καὶ
ἡμεῖς διὰ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος, ὅτι οἱ μὲν ἀλαζόνες ἰατροὶ
ἐν κόμπῳ λόγων ἐπιδείξεις ποιοῦνται, ὅτι σοφοὶ δὴ τινὲς εἰσι·
τοὺς δὲ δοκίμους καὶ ἀριγνώτους ἰατροὺς, οὐδεις ἐπικαλούμενος
ἐξετάζει ἐν καιρῷ τῆς ἑαυτοῦ ἐπισκέψεως καὶ θεραπείας, ἀλλ'
εἰς τὴν συνείδησιν καὶ τὴν ἐξάκουστον αὐτῶν τέχνην ἀπλῶς
ἐμπιστεύεται. Τὴν δ' ἐμπιστοσύνην ταύτην οὐδαμοῦ ὁ ἄτυχος
οὗτος Δῶρος ἠξιώθη, ἀλλὰ κακῶς ἀπηλλάγη καὶ ἐκ τοῦ οἴκου,
ἐν ᾧ ἐδίδασκεν, ὡς καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ μαρτυροῦσιν ὁμοίως δὲ
κακῶς ἀπηλλάγη καὶ ἐκ Σταυροδρομίου, ὥσπερ καὶ ἐκ τῆς Με-
γάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Καὶ ὅμως οὕτω δυσαισθητὸς τις
ἔστιν ὁ ἀνὴρ, ὥστε δὲν σιωπᾷ τοῦλάχιστον, ἀλλὰ προσβάλλων
ἀδίκως ἄλλους, ἀναγκάζει νὰ ἀναφέρωσιν ἀκροθιγῶς μόνον καὶ
μετὰ δυσαρεσκείας μεγάλης, ἄς πιστεύσῃ, τὴν οὕτω πασίγνω-
στον αὐτοῦ ἀτυχίαν, ἵνα δειχθῇ ἡ αἰτία, δι' ἣν φρονεῖ αὐτὸς
πάντας τοὺς διδασκάλους ἀναξίους ἐμπιστοσύνης, καὶ μὴ θάρ-
ροῦντας ἑαυταῖς εἰς ἄδολον καὶ ἀκαπῆλευτον ἐξέτασιν.

Ἀλλ' ἂν ὁ Δῶρος δὲν εὐηρεστήθη εἰς τὰς εξετάσεις, οἱ ἀπκ-
θεῖς ὅμως καὶ ἱκανώτεροι αὐτοῦ κριταὶ ἐθαύμασαν τὰς προό-
δους τῶν μαθητῶν. Εἰς μαθητῆς, ὁ πρῶτος ἀποκληρωθεὶς, ἐξη-
τάσθη ἐν διαστήματι περὶπου ὀκτῶ ἡρῶν δι' ὅλων δύο ἡμερῶν.

Ἄρα γε τοιαύτην αὐστηράν καὶ μακράν ἐξέτασιν ἐπιχειρεῖ, ὅστις ἔχει σκοπὸν νὰ ἐπιδειχθῆ; Ἐνῶ δὲ ὁ Κύριος Δῶρος θέλει καὶ καλὰ νὰ παραστήσῃ τὰς ἐξετάσεις δεδολιευμένας, δὲν παρασιωπᾷ τοῦλάχιστον καὶ τὴν μακρὰν βασάνισιν τοῦ πρώτου ἀποκληρωθέντος, ἀλλὰ πρὸς ἐπιτόν ἀντιφάσκων μέμφεται καὶ ταύτην διὰ τοῦ, οὐδέποτε ἠκούσθη εἰς δύο ἡμέρας..... ὡσπερ μέμφεται καὶ τὰ ἐρωτήματα καὶ τὰ γυμνάσματα τὰ δοκοῦντα αὐτῷ δύσκολα ὄντως καὶ ἄξια μόνον τοῦ Πανεπιστημίου. Τί ἄρα γε ἠθέληεν εἰπεῖ, ἐὰν ἐπιτροχάδην ἐγένετο ἡ ἐξέτασις καὶ περὶ πραγμάτων τετριμμένων, τὰ ὅποια καὶ αὐτὸς εἶχε προδιδάξῃ; Ἐὰν δὲ τινες τῶν ἐφόρων ἠθέλησαν νὰ συντέμνῃ τὴν ἐξέτασιν ὁ Κ. Χρυσοβέργης, τοῦτο ἐγένετο μάλιστα, διότι εἶδον αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ ἠθέλον φιλοστόργως, ἵνα παρουσιασθῶσιν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἄλλοι μαθηταί, ὥστε καὶ αὐτοὶ ἐξ ἴσου νὰ ἀπολαύσωσι τῆς αὐτῆς φιλοτιμίας, καὶ οὐχὶ ὡς παρεξήγει; σὺ τὴν διάθεσιν ἀνδρῶν καλοκαγαθῶν καὶ εὐθυτάτων, τοὺς ὁποίους καὶ ὀνομαστὶ τολμᾶς νὰ προσβάλλῃς, προσλαμβάνων αὐτοὺς συμφώνους δῆθεν πρὸς τὴν σὴν κρίσιν καὶ προαίρεσιν. Πίστευσόν μοι, Κύριε Δῶρε, οἱ φιλότιμοι ἰδόντες ἑαυτοὺς ὀνομαστὶ ἐπαινουμένους ὑπὸ σοῦ ἐν τοιαύτῃ κακοζήλῳ διατριβῇ, ἠγανάκτησαν μᾶλλον, ἢ ἐκολακεύθησαν ὑπὸ τῆς ἐπαγωγῆς καὶ δεινῆς τέχνης τῆς ῥητορείας σου, οἱ μηδαμῶς ἰσομετρούμενοι πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ νοῦ σου· πολλοῦ γε καὶ δεῖ.

Δὲν εὐπρεστήθη δὲ ὁ Ζωῖλος ἢ ὁ Μῶμος αὐτὸς οὐδὲ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς θεματογραφίας, ἐνῶ ἐκ ψυχῆς ἡμεῖς εὐχόμεθα νὰ εἰσαγάγωσι πάντες εἰς τὰ σχολεῖα τὸν κάλλιστον τοῦτον τρόπον τῆς θεματογραφίας. Ὁ μαθητὴς λαβὼν βιβλίον τι χυδαιόγραφον, ἀνεγίνωσκεν ἕνα τινὰ τὸν τυχόντα παράγραφον, καὶ διέκρινεν ἐν τούτῳ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, λέγων ποῦ χρεῖα ἔταρας ὕλης, καὶ ποῖαν εἰδοποίησιν ἀκριβοῦς ἑλληνισμοῦ πρέπει νὰ περιενδύσῃ τὰς λέξεις. Ἄλλ' ὁ Δῶρος καὶ αὐτὰ τὰ μάλιστα ἐπαινετὰ δυσφημεῖ, ἀντιπροβάλλων τὰς ἐπιπολαίους ἐκεῖνας μεθόδους τῆς ἐπὶ τῶν πινάκων θεματογραφίας, ἐξ ὧν μετ' ὀλίγα ἔτη ἢ τοῦ ἀκριβῶς ἐλ-

ληνίζειν ἱκανότης θέλει ἀποβῆ ἔργον οὕτω θαυμαστὸν καὶ δυσπεριχείρητον, ὡς καὶ αὐτὴ ἢ τοῦ σασκρετίζειν. Οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνασχοληθέντες εὐσυνειδήτως ἐπεδοκίμασαν τὴν μέθοδον ταύτην ὡς καλλίστην καὶ λογικωτάτην· ὅσα δὲ λέγει ὁ Κύριος Δῶρος περὶ τούτου, ἐλέγχουσιν ἀπειρίαν καὶ ἀβελτηρίαν ἐσχάτην. Ἐκ τοσούτων δὲ ἕκαστος ἀμερόληπτος δύναται νὰ κρίνῃ ὁποίας δεινότητος καὶ εὐθύτητός ἐστὶν ὁ φαυλίζων τὰς ἐξετάσεις. Ἐν δὲ μόνον ἐλάττωμα εἶχον ἴσως, ὅτι δὲν ἦσαν ἐπιδεικτικαὶ καὶ ποικιλώτεραι, ἀλλ' ἀπῆτουν προσοχὴν ἀκάματον καὶ καρτερίαν ἀνένδοτον ὡς ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου.

Εἶπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ ὧν λέγει διαβάλλον τὴν τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη διεύθυνσιν. *Ἡύξησε τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων!* Ἴδου μέγα ἐγκλημα καθοσιώσεως, ἐν ᾧ ὁ Δῶρος καὶ μόνος ἠδύνατο ἀπὸ πρώτας μέχρις ἐσπέρας ὅλα τὰ μαθήματα νὰ τὰ παραδίδῃ. Καταντᾷ δὲ νὰ μεμφθῆ καὶ τὴν εἰσαγωγὴν εἰδικοῦ μαθηματικοῦ εἰς τὸ κατάστημα, καὶ ταλανίζει τὴν ἀτυχῆ Σχολὴν ἔχουσαν τοιοῦτον διδάσκαλον ἀντὶ πεντακοσίων γροσίων τὸν μῆνα, καὶ ὀνομάζει τοῦτο δαπάνην *ὑπερβαίνουσαν πάσα πολυτέλειαν*. Πόσῃ γλισχρότητα πρέπει νὰ ἔχη ὁ Δῶρος, ἵνα ἐκφράζηται οὕτω περὶ *πεντακοσίων γροσίων*, διδομένων εἰς καθηγητὴν διδάξαντα τὰ μαθηματικά καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, καὶ τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ἐκ Φαναρίου εἰς Σταυροδρόμιον ἀναβαίνοντα, μὴ εἰδὼς ὅτι οὐδαμῶς ἀνταμείβεται οὗτος ἐπαξίως διὰ τηλικούτου μισθαρίου, ὡς οὐδ' ὁ λαμβάνων ἀλλαχοῦ 1000 καὶ ἐν ὀλιγωτέρῳ ἴσως χρόνῳ ὅτι ἐν ἀλλοδαπῇ οὗτοι διὰ μυρίων δαπανῶν καὶ ταλαιπωριῶν προσεκτήσαντο τὸ πολύτιμον τοῦτο τάλαντον, τὸ ὁποῖον τόσον ὀλιγότιμον θέλει νὰ παραστήσῃ ὁ μέγας οὗτος καὶ αὐτοχειροτόνητος Πρύτανης, ὁ διορίζων αὐθεντικῶς τὴν ἀξίαν ἐκάστης τῶν ἐπιστημῶν, καὶ μόνῃ ἴσως τὴν ἱστορικὴν ἐπιστήμην φρονῶν ἀξίαν μεγίστης καὶ ἀδροτάτης ἀντιμισθίας, ὡς δίδαγμα ὄντως κοπωδέστατον καὶ ὀχληρότατον. Τὸν βεβαιοῦμεν, ὅτι πάλιν θέλει δυσπρεστηθῆ ὁ γενναϊόφρων αὐτοῦ διδάσκαλος ὁ Φαρμακίδης, ὅστις

τὰς πολλὰς χιλιάδας ὀνομάζει ὀλίγα χρήματα ἐν τῇ Ὀρχολογίᾳ αὐτοῦ· ὁ δὲ Δῶρος τὰ πεντακόσια γρόσια θεωρεῖ ὡς δαπάνην ἀκρῶς πολυτελεστάτην. Καὶ ὅμως ἡ τοιοῦτου Καθηγητοῦ εἰσαγωγή κατ' ὄρθωμα τῆς ἀξιοῦτος καὶ πειθοῦ τοῦ Χρυσοβέργη νομίζεται ὡς καὶ ἡ τοῦ ἀξιοτίμου καθηγητοῦ πῆς γαλλικῆς Κυρίου Κ. Κρητὸς, περὶ οὗ δὲν λέγει μὲν ἰδιαιτέρῳ τι, συμπεριλαμβάνει ὅμως καὶ τοῦτον εἰς τὸ, « *Τοιαύτη ἡ περιστοιχίζουσα αὐτὸν ὁμοειδῆς καὶ ὁμασῶσις αὐτῷ συμμορία.* »

Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ψεύδεται ἀυστόλως, ὅτι ὁ Καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐδίδασκε τρεῖς μόνον ὥρας τὴν ἐβδομάδα, ἐν ᾧ ἐδίδασκεν ἑπτὰ. Ἄς μὴ θαυμάζῃ δὲ καὶ πῶς ἐπεισε περὶ τούτου ὁ Κύριος Χρυσοβέργης τὴν Ἐφορίαν· διότι οὕτω πείθουσιν οἱ ἐμπιστοσύνης ἠξιοῦμένοι διευθύνται, ὡς καὶ οἱ ἰατροὶ κτλ. Δεύτερον δὲ λέγει, ὅτι μὲ πεντακόσια γρόσια ἠδύνατό τις οικονομικώτερον νὰ ἔχῃ ἓνα καὶ μόνον διδάσκαλον ἰκαρὸν, ὅστις νὰ παραδίδῃ ὅποιονδήποτε ἐγκύκλιον μάθημα, (ὅστις δηλαδὴ νὰ εὐδοκιμῇ εἰς ὅλα τὰ ἐγκύκλια, καὶ νὰ πρόκηται ἐκεῖ ὡς ταμεῖον ἀκένωτον πάσης παιδεύσεως, ὅθεν νὰ λαμβάνη τις, ὅτι ἂν χρειασθῇ) καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὰ μαθηματικά· ἔτι δὲ, χρεῖας τυχοῦσης, καὶ τὰ λατινικά, καὶ ὅλα ταῦτα μὲ 500 γρόσια. Ταῦτα δὲ λέγων ὑπερνοεῖ ἑαυτὸν ὡς ἰκαρὸν νὰ παραδώσῃ τὴν πανδαισίαν τῶν μαθημάτων τούτων. Τοῦτο ὑπερβαίνει πᾶσαν ὀλιγάρκειαν τῷ ὄντι. Ἀλλὰ τί νὰ γένη, Κύριε Δῶρε; Ἡ Κοινότης τοῦ Σταυροδρομίου μέχρι τοῦδε ἀφώτιστος οὖσα, δὲν ἐξετίμησεν ἀρκούντως τὴν μεγάλην σου καὶ ἀχανῆ ἱκανότητα, καὶ οὐ μόνον δὲν σὲ ἔκρινεν ἄξιον πεντακοσίων γροσίων δι' ὅλα ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἀμισθὶ προσφέροντα σεαυτὸν, ὡς ὁμολογεῖς, δὲν σὲ ἠθέλησε· μᾶλλον δὲ αὐτὸς γράφεις, ὅτι καὶ σὲ ἐπλήρωσε φιλοτιμίως, ἵνα μηδὲν παραδώσης. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου τοσαῦτα μόνον.

Ὅσα δὲ λέγει περὶ τοῦ Κυρίου Χρυσοβέργη ἐν ἄλλοις τόποις καὶ ἔργοις, ταῦτα δὲν εἶναι ἡμέτερον ἔργον· διότι δὲν προτιθέμεθα νὰ ἀπολογηθῶμεν ὑπὲρ τοῦ Χρυσοβέργη, οὐδ' ὑπὲρ ἄλλου τινὸς τῶν

ἀγνωμόνως καὶ ἐμπαθῶς ὑπ' αὐτοῦ ἐξουριζομένων, ἀλλὰ μόνον νὰ δείξωμεν ἐν ὀλίγοις τὰ ψεύδη, δι' ὧν θέλει νὰ φαυλίσῃ ὁ Δῶρος τὰς ἐνταῦθα ἐξετάσεις καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνδρός· ὅστις τιμᾷ οὐ μόνον τὸ Σταυροδρομῖον, ἀλλὰ καὶ ὅλην ἡμῶν τὴν πατρίδα, ὡς ὦν πάντων τῶν διδασκάλων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον ὀρίζοντι ὁ ἱκανώτατος καὶ πολυμαθέστατος καὶ ἀκριβέστατος, ὑπὲρ οὐ πολλάκις καὶ τὸν σοφώτατον μέγαν Οἰκονόμιον τὸν ἐξ Οἰκονόμων ἠκούσαμεν διδόντα σύστασιν ἀξιόλογον κατὰ τοῦτο, καὶ παρ' ἡμῖν ἡ κρίσις τοῦ ἑλληνικωτάτου Οἰκονόμου ἔχει μέγιστον βρῖθος καὶ ἰσχυρότερον παρά τὸ ἀποδεικτικόν, τὸ ὅποιον αὐτὸς ἐξαπατῶν τοῦ ἀπείρου ὀνομάζει δίπλωμα τοῦ Πανεπιστημίου· διότι κατὰ δυστυχίαν τὰ τοιαῦτα μαρτυρικά, διδόμενα πολλάκις ὄχι τόσον δυσκόλως τοῖς φοιτῶσι πρὸς τὴν τῶν μαθημάτων ἀκρόασιν, ἄλλως τε καὶ τῆς ἰδιαιτέρας εὐνοίας τινὸς καθηγητοῦ παραπολαύουσι, δὲν ἔχουσι καὶ τὴν δύναμιν νὰ καταστήσωσι πραγματικῶς πάντα ἀπλῶς τὸν τοῖς τοιοῦτοις κεκοσμημένον ἄξιον τῶν ἐνδιαλαμβανομένων μαθημάτων, καὶ τῶν ὁποίων μόνον τὰς πομπῶδεις ὀνομασίας διακωδωνίζοντες εἰς τοὺς ἀμαθεστέρους, σοβοῦσιν ἐν ἡμῖν ὡς ἐν ἡμιόνοις ἡμίθεοι, ὡς ἔλεγεν ἀστείως ὁ ἱερόσοφος Συνέσιος. Διὸ καὶ ἄς μὴ ἐπαναλαμβάνῃ ἡμῖν πολλάκις ὁ Δῶρος, ὅτι δὲν ἤκουσε μαθήματα ὁ Χρυσοβέργης ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ· οὐδὲ εἶναι χρεῖα νὰ τὸν συλλυπῆται περὶ τούτου τόσον πολὺ, καὶ ὁ κόσμος γνωρίζει. Ἐπειτα καὶ λίαν ἀλλόκοτος ἡ ἀπαίτησις αὕτη, ὅτι κατὰ τὸν συλλογισμόν τοῦ φυλλαδίου ἕκαστος τῶν πεπαιδευμένων τοῦ γένους ἡμῶν, ὅσην ἄλλως ἀξίαν καὶ φήμην ἂν ἔχῃ τεθησαυρισμένην ἕκτε τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ὀφείλει νὰ ἐγγράψῃ τὸ ἴδιον ὄνομα εἰς τὰ μητρώα τοῦ ἀρτισυστάτου Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, ἐμφανισθεὶς ἄπαξ εἰς τὸν Γραμματεῖα αὐτοῦ τὸν Κύριον Δοκὸν ἢ τὸν Κύριον Δαμιανὸν, καὶ ἐπὶ τινα καιρὸν νὰ συναριθμηθῇ ἐν μαίρα Δῶρου εἰς τὴν πανεπιστημιακὴν φάλαγγα τῶν φοιτητῶν, καὶ οὕτως ὡς ἕκ τινος μυστηριώδους καὶ τελεταρχικῆς χάριτος νὰ ἀπο-

κτῆση τὸ δικαίωμα γὰ ἐξασχῆ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, ὡς ἄνθρωπος ὅστις εἶδε πανεπιστήμιον, ὡς δηλονότι εἶδε πανεπιστήμιον καὶ ὁ Δῶρος. Ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὸς ὁ Χρυσοβέργης ὁμολογεῖ καὶ ἐγκυαχάται μάλιστα, ὅτι τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐξέμαθεν ἐν τῇ κατὰ Ἐπιοκρήνην Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, ὅτε ἐσωζεν αὐτὴ τὴν ἀξιάγαστον ἐκείνην φιλοτιμίαν περὶ τὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀκρίβειαν καὶ σπουδὴν· ὃ δὴ καὶ κατέστησε βέβαια τὸν ἄνδρα ἐφαιμιλλόν τε καὶ θαυμαστὸν καὶ αὐταῖς τοῖς διδακτάλοις τοῦ Δῶρου, ὡς καὶ τοσοῦτους ἄλλους ζῶντας μέχρι καὶ τῆς σήμερον καὶ θαυματομένους ἐπὶ τῇ συστηματικῇ αὐτῶν παιδείᾳ, καὶ διδάσκοντας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι, παιδεύμα γνήσιον ἐκείνης τῆς λαμπρᾶς Σχολῆς ὄντας. Περιέργον δὲ ὅτι ὅσα λέγει ὁ Δῶρος περὶ τούτου κατὰ τοῦ Χρυσοβέργη, ὁμοιάζουσιν αὐτολεξεῖ σχεδὸν τὰ ὅσα λέγει ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ ὁ Φαρμακίδης κατὰ τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου, τοῦ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων παρὰ τῷ ἐμμουσοτάτῳ πατρὶ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ διδαχθέντος γράμματα καὶ τὴν ἐγκύκλιον παιδείην ἐξηκριθωμένου, ὅτι δὲν ἐσπούδασε δῆθεν τὴν θεολογίαν ἐν Γοττίγγῃ, ὡς αὐτός· διὸ καὶ ἐπίσης τὴν ἐπιπολαιότητα ἀμφοτέρων καταφρονοῦμεν, καὶ κακοῦ κύρακος κακῶν ὧν ἐπιλέγομεν.

Ἐκεῖνο ὅμως ἐν παρόδῳ πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν, ὃ λέγει περὶ τῆς τοῦ Χρυσοβέργη ἱστορίας, ὅτι ἐπιστημονικῶς μὲν ἐκρίθη ἀμέθοδος· θρησκευτικῶς δὲ περιεῖχε βλάβημα κατὰ τῶν οὐσιωδῶν ἐστάτων τῆς ἀνωμότητος ἡμῶν πίστεως. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου ἴσως ἤθελεν εἶναι τολμηρὸν νὰ ἀντιέπη τις εἰς τὸν εἰδικὸν Καθηγητὴν τῆς ἱστορίας, καὶ περιμένομεν ἐντὸς ὀλίγου τὴν μέλλουσαν περὶ τῆς τοῦ Χρυσοβέργη ἱστορίας σοφὴν αὐτοῦ ἐπίκρισιν, ἵνα φωτισθῶμεν ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις. Ἀλλὰ τὸ δεύτερον εἶναι σημαντικώτατον, καὶ ὄφειλε νὰ ἐξηγηθῆ κάλλιον, τίνες εἰσὶν αἱ βλασφημίαι αὐταί, καὶ νὰ φωτίσῃ οὕτω καὶ τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἀκώλυτον παραβλέπουσαν ἐξ ἀγνοίας τὴν κυκλοφορίαν βλασφημίου συγγράμματος· διότι ἄλλως ἡμεῖς ὡς

κενήν καὶ ταύτην διαβολὴν ὁμοίαν ταῖς ἀνωτέρω θέλομεν καταφρονῆσαι (1).

(1) Παραπέμπει δὲ ἡμᾶς καὶ πρὸς μάρτυρα ἀξιόχρεον τῷ ὄντι, τὸν ἐνταῦθα ἐλλόγιμον Κύριον Ι. Νικολαΐδην Λεβαδέα. Ἐρωτηθεὶς λοιπὸν ὁ ἀνὴρ περὶ τῆς βλασφημίας ταύτης, εἶπεν εὐσυνειδήτως, ὅτι δὲν ἐνθυμεῖται τι τοιοῦτον. Διὸ ἐρωτήσαντες ἡμεῖς αὐτὸν τὸν Κύριον Χρυσοβέργην, ἐλάβομεν τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν, περιέχουσαν καὶ τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἱστορίας τὴν παρὰ τοῦ ὑπουργείου.

Ἀξιότιμε Κύριε

Ἐν Σταυροδρομίῳ 25 Μαΐου 1850.

Πρὸς τὴν ἐρώτησίν σας, ἀνίως τῷ ὄντι ἀπεδοκιμάσθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ ἱστορία μου «ὡς θρησκευτικῶς βλάβημος κατὰ τῶν οὐσιωδῶν ἐστάτων τῆς ἀνωμότητος ἡμῶν πίστεως» ὡς ἐν τῇ σελ. 42 τοῦ ἑαυτοῦ λιβέλλου ὁ κύριος Ἀθανάσιος Δῶρος γαυρισῶ, κρίνω δίκαιον καὶ πρέπει ἐνταῦθα νὰ σᾶς ἐπιστείλω ἐν ὀπισθογράφῳ τὴν ἐγκύκλιον διαταγὴν τοῦ Σ. ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως περὶ τῆς ἱστορίας μου, προβέβηκεν γ' ἀπαντήσῃ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ἐγὼ αὐτὸς περὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασίῶν μου, οὐχὶ μὰ τὸν Θεὸν τῶν πατέρων μου εἰς τὸν Θεοκρίτην Δῶρον, ἀλλ' εἰς τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ, τοὺς προστάτας αὐτοῦ καὶ τοὺς ὑποβολίας αὐτοῦ, αἵτινες δουλεύοντες τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ καὶ Θεὸν ἠρόνησαν, καὶ πάτεραι τῆς Ἐκκλησίας ἔχλευσαν, καὶ ὕπερ εἶναι ἐνδεδυμένοι σεβαστὸν σχῆμα, καὶ τοῦτο εἰς οὐδὲν ἐλογίσαντο. Δύνασθε δὲ νὰ μεταχειρισθῆτε τὰ ἐπιστελλόμενα ελευθέρως ὅπου καὶ ὅπως.

Σᾶς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς.

Ὅλος ὑμέτερος Γ. Χρυσοβέργης.

Ἀριθ. Πρωτ. 28762

Ἀριθ. Διευκ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐν Ἀθήναις
τῇ 31 Ἰανουαρίου 1845.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας
Ἐκπαιδεύσεως.

Πρὸς τοὺς Σχολάρχας καὶ Διδασκάλους τῶν τε Ἑλληνικῶν
καὶ Δημοτικῶν Σχολείων.

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν γνώμην τῆς ἐξεταστικῆς τῶν βιβλίων Ἐπιτροπῆς, συνιστῶμεν ὡς διδακτικὸν βιβλίον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Δημοτικὰ Σχολεῖα (πρὸς χρῆσιν μάλιστα ἰδιαίτερον τῶν δημοδιδασκάλων) τὴν στοιχειώδη ἐπιτομὴν τῆς Γενικῆς ἱστορίας ὑπὸ Γ. Χρυσοβέργου.

Ὁ ὑπουργὸς
(ὑπογ.) Ἰωάννης Κωλέττης.

Δ. Καλλιφρονᾶς.

Ταῦτα, Κύριε Δῶρε, μετ' ἀθυμίας ἀπηντήσαμεν πρὸς τὸν λίβελ-
λόν σου, μὴ ἀνεχόμενοι τοσαύτην ἐμπαθῆ τῆς ἀληθείας διαστρο-
φήν, ἐν ἧ φαυλίζονται τὰ ἐπαίνων ἄξια. Παρεδράμομεν πολλὰ, οἷον
ὅτι οἱ μαθηταὶ δὲν εἶχον προπαραδοθῆ Ὀμηρον πρὸ τῶν δραμάτων·
ὅτι ὁ Χρυσοβέργης δὲν ἀπαιτεῖ λόγον καθ' ἐκάστην τοῦ παραδε-
δομένου μαθήματος, κτλ. Καὶ τὴν Ἄλγεβραν δὲ τοῦ Κυρίου Μα-
νάρη, τὴν κατὰ τὸν σοφὸν Βουρδῶνα συντεταγμένην, ὁ τῶν μα-
θηματικῶν Καθηγητῆς ἔκρινε μᾶλλον ἀρμόζουσαν πρὸς τὴν κατά-
στασιν τῆς Σχολῆς παρὰ τὴν τοῦ Κυρίου Βάφα, καὶ οἱ λόγοι εἰσι
φανεροὶ παρὰ τοῖς εἰδόσι κρίνειν τὰ τοιαῦτα. Ἄλλ' ἔπρεπε χωρὶς
ἄλλο νὰ ὀνομασθῆ ὁ Κύριος Χρυσοβέργης καὶ βιβλιέμπορος καὶ
πλεονέκτης, καὶ τοῦτο ἤρκει εἰς τὸν Κύριον Δῶρον. Ὁ αὐτὸς δὲ
οὗτος καθηγητῆς, ἀγνοῶν τὴν τοῦ Μανάρη, εἶχεν εἰσαγάγει κατ'
ἀνάγκην τὴν τοῦ Βάφα εἰς τὴν Μεγάλην Σχολὴν, καὶ οὐχὶ ἡ Ἑλ-
ληνικὴ κυβέρνησις, ὡς φαίνεται λέγων παραδόξως ὁ Κύριος Δῶρος.
(σελ. 36.) « Καὶ τοι δὲ τῆς Ἀλγέβρας τοῦ Βάφα ἐγκεκριμένης καὶ
εἰσηγμένης πανταχοῦ τῆς τε ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τῆς μὴ ὑπὸ
τῆς ἙΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ..... » (1). Πάντα ταῦτα καὶ
τὰ τοιαῦτά εἰσι ψευδολογήματα μιὰρὰ, ὧν καὶ ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ
ἀνασκευὴ ἀγδῆς ἔσιν εἰς ἀνάγνωσιν, καὶ οὐδὲν ἔχει ἐπαγωγὸν παρὰ
τοῖς ἐμβριθεσέροις, εἰμὴ μόνον τοῖς ἐπαχθῶς προδιακειμένοις κατὰ
τῶν διαβχλομένων, ἢ καὶ χαιρεκακοῦσιν ἐπὶ τῇ τῶν καλῶν πρρα-
γωγῇ. Οὐδὲ ἠθελήσαμεν νὰ μιμηθῶμεν τὸ ρητορικώτατον ἐκεῖνο
σχῆμά σου, ὅπου ἐν εἴδει παραλείψεως ἐνδια-τρίβων σχολαστικώτε-
ρον ὑβρίζεις τὸν Κύριον Χρυσοβέργην με ἐπίθετά τινα, κατὰ

(1) Ἴσως δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ διόρθωσις δὲν ἀνεγνώσθη καλῶς, καὶ ὁ προ-
θεόπτωτος οὗτος προσδιορισμὸς ἐξώλισθεν ἐκ τῆς ἀνωτέρω λέξεως ἐγκεκρι-
μένης. Εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀποδίδομεν καὶ τὸ ὑπὲρ φυσικὴν δις γραφό-
μενον οὕτως ἐν σελ. 24 ἀντὶ τοῦ, ὑπὲρ φυσικὴν, ἢ ὑπερφυσικῶς, διότι ἄλλως θέλει
εἰπεῖ καὶ, χάρις ὑπὲρ φυσικὴν κτλ. Δὲν λέγομεν τίποτε περὶ τοῦ μαστίση,
(σελ. 40.) ἀντὶ τοῦ, μαστίξ ἢ παιπτικώτερον. Τῇ αὐτῇ δὲ Δωρικῇ ἀδείᾳ ἴσως
ἰσολοκίαι καὶ ἐν σελ. 26. «Ἡ αὐτοῦ (τοῦ Χρυσ.) γοημοσύνη, ὡς κηρύττων ἐαυ-
τόν....., ἰφαντάσθη.» Δίαν ἔντεχνον τὸ σχῆμα! κτλ.

παντὸς μᾶλλον ἐφαρμοζόμενα ὑπὸ τοῦ ἐμπαθῶς διαβάλλοντος.
Ἄλλ' ἡμεῖς οὐδὲ τὰ ἴδια κατὰ τοῦ ἀτόμου σου πανδήμως λεγόμενα
ἠθελήσαμεν νὰ ψαύσωμεν, οὐδὲ ἄλλας τινὰς περιστάσεις πασι-
γνώστους νὰ ἀκριβολογήσωμεν, εἰμῆπου ἀκροθιγῶς καὶ συνεσκια-
σμένως ὑπεχάραξέ τι ἢ τοῦ λόγου φορὰ, ἵνα μόνον οἱ εἰδότες ἐννοῶ-
σιν· οἱ δὲ μὴ εἰδότες μηδὲν ἀνάξιον παρ' ἡμῶν μάθωσι.

Ὁ δὲ φρίττομεν μᾶλλον, καὶ καθ' οὗ ἀνυψώσαμεν τὴν φωνὴν
ἡμῶν, ἡ βδελυρὰ λύμη καὶ μικροπρεπῆς ῥαδιουργία ἐστίν, δι' ἧς
μολύνεται οὕτως ὁ μέχρι τοῦδε ἀδιάφθορος τῆς πατρίδος ἡμῶν
ὄριζων. Ἄφες, ἄνθρωπε, τὴν ἀκέραιον ταύτην γῆν ἀρραδιούργητον,
καὶ μὴ εἰσάγης καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν ὀθνεῖαν ἐκείνην καὶ ἄζηλον συκο-
φαντίαν, δι' ἧς ἀλλαχοῦ οἱ λόγοι καταβιβρώσκονται ὑπ' ἀλλήλων,
καὶ διαβάλλουσι πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ κοινωφελές καὶ ἅγιον. Βλέπε
τὰ ἀναίσχυντα ψεύδη ἐφημερίδων τινῶν. Βλέπε τὴν Ὀρκολογίαν
καὶ τὴν Ἀπολογίαν καὶ τὴν Βαττολογίαν τοῦ Φαρμακίδου σου.
Προαγέσθω δὲ παρ' ἡμῖν ἡ παιδευσις ἀνεπηρέεστος καὶ ἀφάρμα-
κτος. Πῶς τολμᾶς νὰ ψυχραίνης τὴν φιλόμουσον Κοινότητα, τὴν
ἀγωνιζομένην ἀόκνως ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, ἵνα
κορέσης μόνον προσωπικόν τι καὶ ἴδιον πάθος; Ἄφες ἡμᾶς ἡσύ-
χους νὰ καλλιεργῶμεν τὴν παιδείαν, καὶ μὴ στολίζεσαι μὲ τὸ
ἡμεῖς οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ πάλιν ἠθελές ὀνο-
μάζει τὸν Χρυσοβέργην ἑτερόχθορα. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει
γνωρίζουσι τὸ ὀρθὸν ἀφ' ἐαυτῶν, καὶ δὲν περιμένουσι φωτισμὸν
τινα παρὰ τοῦ Δῶρου. Διὸ καὶ παρ' ὅσα συκοφαντεῖς, πύξησαν οἱ
ἔντιμοι Ἐφοροὶ τὸν τοῦ Χρυσοβέργη μισθόν, κρίναντες ὀρθῶς τοὺς
πολυτίμους ἀγῶνας τοῦ ἀνδρός. Τὸ κοινωνικόν σου κηθῆκαν δὲν
εἶναι νὰ συνταράττης τὰ καλῶς καθεστῶτα, καὶ νὰ διαρρήγνυέσαι
ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πλησίον. Ἐν ᾧ πάντες οἱ ἀληθεῖς ζῆλωται τῆς
δόξης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπευφήμησαν τὴν καλλίστην ἐκλο-
γὴν τῶν φιλομούσων Σταυροδρομιτῶν, καὶ ἐμακάρισαν τὴν πα-
τρίδα ἡμῶν διὰ τὴν ἐνταῦθα ἀφιξίν διδασκάλου ἱκανωτάτου, οὐ
μόνον ὑπὲρ τῆς ἔξω παιδείας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

ζῆλον γνήσιον καὶ ἀνόθευτον αἰσθανομένου, καὶ φύσει πρὸς τὸ
 μακευτικὸν καὶ δηλητήριον τῆς ἡμετέρας κοινωρίας πνεύμα
 φερομένου, σὺ ἀγωνίζεσαι νὰ ἀφαιρέσῃς τὴν Κωνσταντινούπολι
 δυνάτην, τὸ εὐτύχημα τοῦτο, ἐν ᾧ ὤφειλες μᾶλλον νὰ γράφῃς
 καλὰ καὶ συμφέροντά σοι δοκοῦντα εἰς παγίωσιν τοῦ κατασῆμα
 ἀπαθῶς καὶ εἰλικρινῶς, καὶ τότε ἠθέλομεν σοὶ εὐγνωμονεῖ τοῦ
 χριστοῦ διὰ τὴν προαίρεσίν σου. Νῦν δὲ πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ πάθ
 διαστρέφας τὴν ἀλήθειαν, γράφεις μετρίον τινὰ ὑπουλον,
 σβέσσης καὶ τῶν ἄλλων τὴν προθυμίαν καὶ διχονοίας τινάς, εἰ δὲ
 σὸν, παρεμβάλης, καὶ τὰ πάθη πρὸς κακὸν ὑπεξάψης. Ἄς κ
 ἑκάστῳ, ἐν τοιαύτῃ διαγωγῇ χαρακτηρίσῃ ἄνδρα πεπαιδευμέ
 καὶ κηδόμενον τῆς δόξης τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὁποῖος ἀγωνίζε
 νὰ ἐπιδειχθῇ ἡμῖν ὁ Δῶρος εἰς τὴν φυλλάδα του, ἢ ἓνα φανατι
 μύστην καὶ ἀπόστολον τοῦ φαρμακιδισμοῦ, τῆς φιλολογικῆς, ἢ
 κῆς, ὁδὸς δ' εἰπεῖν καὶ θρησκευτικῆς ταύτης αἰρέσεως, ὁποῖος προ
 ματι κατεφάνη, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπάτησε τὸ τῆς Κωνσταντινου
 λέως ἔδαφος, καὶ ὁποῖοι ἀναφαίνονται καὶ ἄλλοι, οὓς τινὰς ψα
 ζεῖ γενναίως ἢ δυστυχῆς Κωνσταντινούπολις, ἵνα καταπτερνίζω
 αὐτὴν ἀγνωμόνως.

SISMANOGILIO
MEGARO